

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE

PŘEDÁVACÍ PROCES DÍTĚTE V PĚSTOUNSKÉ PÉČI NA PŘECHODNOU
DOBU

Bakalářská práce

Studijní program: Sociální práce

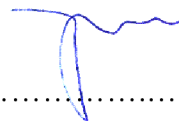
Autor: Gabriela Zajíčková

Vedoucí práce: PhDr. Eva Klimentová, Ph.D.

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Předávací proces dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 30. 3. 2023

.....

Podpis

Poděkování:

Velké díky, paní Evo Klimentová, za to, že jste se mnou měla trpělivost, že jste mě inspirovala, že jste mi ukázala, jak citlivě a empaticky smýšlíte nejen o pěstounech na přechodnou dobu, ale i dalších klientech sociální práce. Děkuji Vám, kolegové v Náruči dětem, z.s., že jste byli součástí procesu psaní mé bakalářské práce a s ochotou jste mě směřovali tam, kam bylo potřeba. Děkuji, Culi, že mě učíš jak být profesionálnější a jsi mojí oporou. Děkuji, mami, za to, že jsi mi ukázala, že práce sociálního pracovníka je ta nejlepší práce na světě. Děkuji, že jsi mi byla blízko během psaní práce, i když jsem dělala vše proto, abys byla daleko.

Anotace

Jméno a příjmení:	Gabriela Zajíčková
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor studia:	Sociální práce
Obor obhajoby práce:	Sociální práce
Vedoucí práce:	PhDr. Eva Klimentová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Předávací proces dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu
Anotace práce:	<p>Cílem bakalářské práce je zjistit, zda existuje souvislost mezi ukončením či přerušením profese pěstounské péče na přechodnou dobu a předávacím procesem, zda pěstouni na přechodnou dobu detekují nějaká úskalí v souvislosti s předávacím procesem a zda by se případným zjištěným úskalím dalo předejít.</p> <p>Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a empirickou. V teoretické části je pozornost věnována formám náhradní rodinné péče a jejím rozdílnostem. V empirické části je představena kvantitativní metoda výzkumu, která je zkoumána formou dotazníkového šetření.</p> <p>Bakalářkou prací jsem dosáhla zjištění, že předávací proces by mohl mít vliv na přerušování či ukončení profese pěstouna na přechodnou dobu, rozhodně je to pro pěstouny jedna z nejnáročnějších fází. Výzkum zjistil, že pro většinu osob v evidenci je těžké předávat dítě zpátky do biologické rodiny. Z výzkumu bylo zjištěno, že pěstouni na přechodnou dobu jsou na předávací proces</p>

	připravování. Jsou ale okolnosti, které by jim pomohly ulehčit situaci s předávacím procesem.
Klíčová slova:	Pěstounství na přechodnou dobu, předávací proces, osoba v evidenci
Title of Thesis:	The process of handingover a child by foster parents for temporary period
Annotation:	<p>The aim of the bachelor's thesis is to find out whether there is a link between the end or interruption of the profession of foster care for a temporary period and the handover process, whether foster carers for a temporary period detect any pitfalls in connection with the handover process and whether any identified pitfalls could be avoided.</p> <p>The bachelor thesis is divided into two parts, theoretical and empirical. In the theoretical part, attention is paid to the forms of foster family care and their differences. In the empirical part, a quantitative research method is presented, which is investigated in the form of a questionnaire survey.</p> <p>Through my bachelor thesis I have reached the finding that the handover process could have an impact on the interruption or termination of the profession of foster parent for a temporary period, definitely one of the most challenging phases for foster parents. The research found that most people on the register find it difficult to hand a child back to their biological family. The research found that transient foster carers are being prepared for the handover process. However, there are circumstances that could help them ease the handover process.</p>
Keywords:	Foster parents, the process of handing over, foster parents

Názvy příloh vázaných v práci:	Příloha č. 1 Oslovování respondentů Příloha č. 2 Dotazník
Počet literatury a zdrojů:	31
Rozsah práce:	52 stran (65 834 znaků včetně mezer)

Obsah

Úvod.....	9
1 Systém náhradní rodinné péče v České republice	11
1.1 Osvojení	13
1.2 Pěstounská péče.....	14
1.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	15
1.4 Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby.....	15
1.5 Osobní péče poručníka	15
2 Pěstounská péče na přechodnou dobu	18
2.1 Legislativa pěstounské péče na přechodnou dobu	20
2.2 Děti v pěstounské péči na přechodnou dobu.....	20
2.3 Osoby v evidenci	21
2.4 Fáze pěstounské péče na přechodnou dobu.....	24
3 Předávací proces v rámci pěstounské péče na přechodnou dobu	32
3.1 Přejedání z PPPD do biologické rodiny	37
3.2 Přejedání z PPPD do osvojení.....	39
3.3 Přejedání z PPPD do dlouhodobé pěstounské péče.....	39
3.4 Přejedání z PPPD do osobní péče poručníka.....	41
3.5 Přejedání z PPPD do péče jiné fyzické osoby	41
3.6 Přejedání z PPPD do ústavní péče	42
3.7 Zletilost v PPPD.....	43
3.8 Změna PPPD na dlouhodobou pěstounskou péči.....	43
4. Empirická část.....	45
4.1 Výzkumné cíle	45
4.2 Respondenti.....	46
4.3 Statistické údaje osob v evidenci.....	47
4.4 Výzkumné otázky.....	47
4.4 Operacionalizace.....	48
4.5 Výsledky výzkumu a vyhodnocení dat	49
5. Diskuse.....	56
Závěr	59

Seznam použitých zdrojů.....	61
Seznam zkratk.....	64
Seznam obrázků	65
Seznam grafů	66
Seznam tabulek.....	67
Příloha č. 1 Oslovení respondentů.....	68
Příloha č. 2. Dotazník.....	69

Úvod

Ke zvolení tématu předávacího procesu dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu mě vedly profesní zkušenosti a zájem o pěstouny na přechodnou dobu, se kterými se ve své profesi setkávám téměř denně. Pěstouni na přechodnou dobu prožívají úskalí spojená nejen s péčí o děti traumatizované, deprivované, o děti s poruchou attachmentu, ale také úskalí spojená s předávacím procesem a umístěním dětí do následné péče. Pěstouni na přechodnou dobu svou profesi často ukončí či přeruší, jak vnímám ze své profesní zkušenosti, v souvislosti s předáváním svěřeného dítěte do následné péče. Proto cílem mé bakalářské práce je zjistit, zda existuje souvislost mezi ukončením profese pěstounů na přechodnou dobu a předávacím procesem. Od 1. 1. 2025 děti do věku tří let nebudou moci být umístěny do ústavní péče (§ 13a zákona č. 363/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999, o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších zákonů, a další související zákony). S ohledem na tuto skutečnost vnímám, že profesi pěstounů na přechodnou dobu bude potřeba více podpořit a zviditelnit, aby byl dostatek osob pečujících, které by pomohly především těm nejmenším dětem.

V teoretické části bakalářské práce bude nastíněn systém náhradní rodinné péče a budou vymezené formy náhradní rodinné péče v České republice a blíže specifikována forma náhradní rodinné péče pěstounství na přechodnou dobu. Práce je zaměřená především na pěstounství na přechodnou dobu, konkrétně na předávací proces, který se v rámci něj odehrává. V empirické části bakalářské práce bude použito kvantitativní strategie zkoumání, a to formou dotazníkového šetření mezi pěstouny na přechodnou dobu, kteří svoji činnost ukončili či přerušili.

Byla bych ráda, kdyby z mého výzkumu, kdy se zaměřuji na osoby v evidenci v Olomouckém kraji, bylo zjištěno, co všechno může být důvodem, že osoby v evidenci zvažují ukončit či přerušit činnost pěstounů na přechodnou dobu.

1 Systém náhradní rodinné péče v České republice

Kapitola pojednává o možnostech umístění a zajištění péče a výchovy dítěte, které nemůže vyrůstat s biologickými rodiči. Když se biologičtí rodiče nemohou nebo nechtějí o své dítě starat, je potřeba dítěti zajistit optimální podmínky k tomu, aby mohlo zdravě a spokojeně vyrůstat. Pro pochopení principu pěstounské péče na přechodnou dobu je potřeba orientovat se ve formách náhradní rodinné péče, které jsou představeny v této kapitole.

Systém náhradní rodinné péče je systém, který zabezpečuje náhradní rodinné prostředí pro děti, které nemohou být z různých důvodů trvale nebo dočasně vychovávané ve své vlastní rodině (§ 1 odst. 1 písm. d) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o SPOD“). Nejen z vlastní zkušenosti vím, že náhradní rodinná péče dává dětem možnost vyrůstat v přirozeném rodinném prostředí, které má pozitivní vliv na jejich psychický a psychomotorický vývoj, a proto má mít vždy přednost před ústavní výchovou. K tomu se přiklání i Matějček (1999, s. 31), který uvádí, že náhradní rodinná péče je forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno „náhradními“ rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině.

Náhradní rodinná péče je součástí systému sociálně právní ochrany dětí. Sociálně-právní ochranu dětí zajišťují orgány sociálně-právní ochrany dětí, jimiž jsou krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady a újezdní úřady, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí a Úřad práce České republiky. Sociálně-právní ochranu dětí dále zajišťují obce v samostatné působnosti, kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny. Obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává působnost v oblasti

sociálněprávní ochrany dětí, není-li působnost svěřena jinému orgánu sociálněprávní ochrany dětí (§ 4 zákona o SPOD).

Sociálněprávní ochrana dětí je zakotvena v řadě významných právních předpisů, které ji upravují obecně – Úmluva o právech dítěte, Ústava České republiky, mezinárodní smlouvy a úmluvy a konkrétně – zákon č. 359/1999 Sb., o sociálněprávní ochraně dětí, občanský zákoník č. 89/2012 Sb., zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022).

V České republice máme pět základních forem náhradní rodinné péče:

- pěstounskou péči (§ 958–970 zákona o SPOD),
- pěstounskou péči na přechodnou dobu (§ 27a zákona o SPOD),
- osvojení neboli adopci (§ 794–854 zákona o SPOD),
- péči jiné fyzické osoby (§ 953–957 zákona o SPOD)
- osobní péči poručníka (§ 928–942 zákona o SPOD).

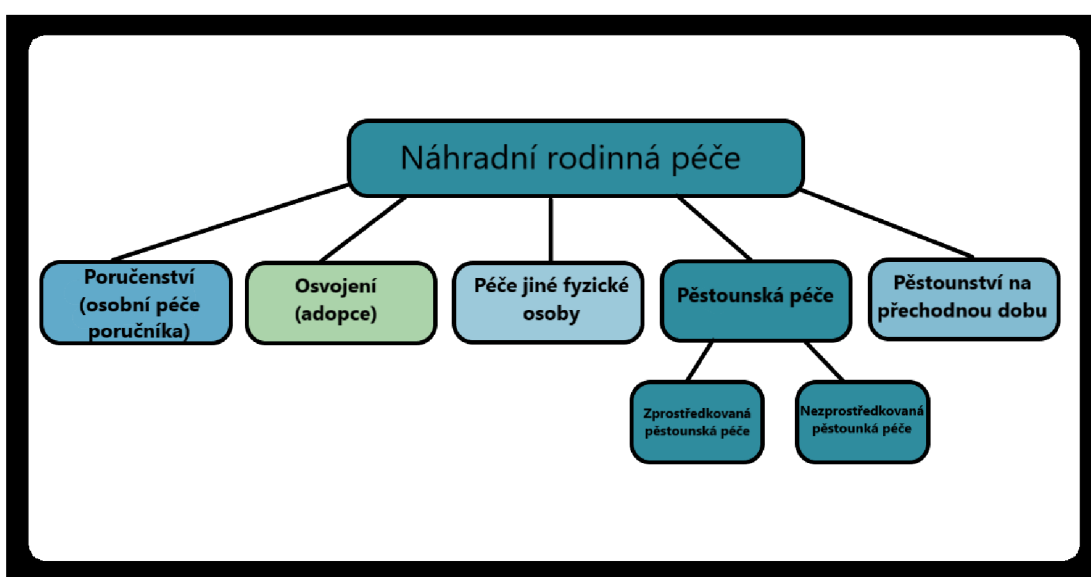
Do všech výše uvedených forem náhradní rodinné péče může být dítě umístěno pouze na základě rozhodnutí příslušného soudu, jak je uvedeno v občanském zákoníku (§ 953–957 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů).

Děti, které nemohou vyrůstat se svými biologickými rodiči se nachází v odlišných životních situacích a je zapotřebí vždy důkladně zvážit veškeré možnosti následné péče. Podrobně vyhodnotit situaci dítěte i jeho rodiny a najít nejvhodnější řešení, které je v zájmu dítěte. Formou náhradní rodinné péče, které se věnuji v této práci, je pěstounství na přechodnou dobu.

Pobyt dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu je pouze dočasným řešením, které však dává dostatek času na zvážení všech okolností, zda je ještě

možné, případně za jakých podmínek, aby se dítě vrátilo zpět do péče rodičů, či je třeba hledat jinou formu náhradní péče.

Alespoň základní informace o odlišnosti forem náhradní rodinné péče je třeba znát pro pochopení, do jaké míry může forma následné péče o dítě ovlivňovat pěstouny v jejich rozhodnutí vypovědět dohodu o výkonu pěstounské péče, na základě, které svou profesi vykonávají.

Obrázek 1: Rozdělení forem náhradní rodinné péče v České republice, vlastní zpracování vycházející ze zákona o SPOD.

1.1 Osvojení

Osvojení neboli adopce je nejvyšší formou náhradní rodinné péče v tom smyslu, že dítě získává z hlediska práva stejné postavení jako biologické dítě a osvojitelé získávají osvojením k dítěti stejná práva jako biologičtí rodiče. Osvojením zcela zaniká právní vztah mezi biologickými rodiči a dítětem a osvojitelé přebírají plnou rodičovskou zodpovědnost se všemi právy a povinnostmi zákonných zástupců dítěte. V rodném listu dítěte jsou

po nabytí právní moci rozhodnutí soudu o osvojení zapsání osvojitelé na místě rodičů. Osvojit lze jen děti tzv. právně volné, což znamená, že buď biologičtí rodiče podepsali souhlas s osvojením, nebo rodiče byli soudně zbaveni rodičovské odpovědnosti a zároveň práva dát souhlas s osvojením, nebo soud rozhodl, že není třeba souhlasu k osvojení. Osvojení je upraveno v § 794–854 OZ.

1.2 Pěstounská péče

Pěstounská péče je státem garantovaná forma náhradní rodinné péče, kdy pěstoun je pečující osobou, která má dítě svěřené soudním rozhodnutím ve své péči, není však jeho zákonným zástupcem. Pěstounská péče se dělí na zprostředkovanou a nezprostředkovanou (většinou příbuzenskou). Nezprostředkovaná pěstounská péče není zprostředkovaná krajským úřadem a dítě je svěřeno v rámci širší biologické rodiny, ve většině případů prarodičům či jednomu z nich, tetám, strýcům, starším zletilým sourozencům nebo jiným rodinným příslušníkům, ale i osobám rodině blízkým.

Rodičům zůstává rodičovská odpovědnost a rodiče jsou stále zákonnými zástupci dítěte. Pěstoun rozhoduje v běžných záležitostech dítěte. V případě neshody mezi pěstouny a biologickými rodiči rozhoduje soud. Pěstoun nemá vůči dítěti vyživovací povinnost. Stát zajišťuje hmotné zabezpečení dítěte i přiměřený příspěvek při pěstounské péči osobám pečujícím. Rodiče hradí výživné na dítě k rukám státu prostřednictvím Úřadu práce České republiky (§ 961 odst. 1 OZ).

Osoby pečující, kam jsou zahrnuti všichni pěstouni a poručníci, kteří pečují o dítě či děti, mají kromě zajištění řádné péče a výchovy dětí svá práva i povinnosti, která jsou ukotvena v § 47a zákona SPOD.

1.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu (dále také PPPD) je rovněž státem podporovaná forma náhradní rodinné péče, která by měla poskytnout nezaopatřenému dítěti dočasné zázemí v krizové situaci na relativně krátkou přechodnou dobu, než se zajistí dlouhodobá stabilní péče – maximálně v délce do jednoho roku. Tato forma náhradní rodinné péče je upravena zákonem SPOD. Plné využívání PPPD trvá už skoro deset let.

Vzhledem k tomu, že pěstounská péče na přechodnou dobu je předmětem bakalářské práce, bude jí podrobněji věnována následující kapitola.

1.4 Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby

Tato forma náhradní rodinné péče má oporu v § 953-957 OZ. Dítě je svěřeno do péče jiné fyzické osoby, než jsou rodiče. Tato fyzická osoba není zákonným zástupcem dítěte a rodiče mají vůči dítěti stále vyživovací povinnost. Do péče jiné fyzické osoby soud převážně svěřuje děti prarodičům s ohledem na to, že mají vůči dítěti vyživovací povinnost, a pokud alespoň jeden z biologických rodičů žije ve společné domácnosti. Biologičtí rodiče hradí výživné k rukám osob, které o dítě osobně pečují. Není zákonem ani metodicky sjednocený postup, kdy se svěřuje dítě do péče jiné fyzické osoby než rodiče nebo do příbuzenské pěstounské péče.

1.5 Osobní péče poručníka

Není-li žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, soud jmenuje dítěti poručníka. Poručník má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič, ale nemá k dítěti vyživovací povinnost (§ 928 OZ).

Jen ve velmi závažných záležitostech dítěte, jako je např. dědictví, kupní smlouvy, spoření apod., za poručníka rozhoduje soud. Ve většině případů, pokud je to možné, soud poručníkem jmenuje osobu, které bylo nezletilé dítě svěřeno do výchovy. V případech, kdy to není možné, soud jmenuje poručníkem jinou fyzickou osobu. A v situaci, kdy žádná taková vhodná osoba není, soud může jmenovat poručníkem právnickou osobu, což je většinou orgán sociálně právní ochrany dětí (§ 928–942 OZ).

Na závěr této části bych jen uvedla důležitou informaci, že osoby pečující, kam jsou zahrnuti všichni pěstouni a poručníci, kteří pečují o dítě či děti, mají kromě zajištění řádné péče a výchovy dětí svá práva i povinnosti, která jsou ukotvena v § 47a zákona o SPOD.

Mezi povinnosti pěstouna i poručníka patří uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče, splnit povinnost vzdělávání v rozsahu minimálně 24 hodin ročně, ale především udržovat a prohlubovat sounáležitosti dítěte s osobami blízkými, zejména s rodiči. Povinností pěstounů je spolupracovat s orgánem sociálně-právní ochrany dítěte (dále jen OSPOD) a umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče v souladu s § 47b zákona o SPOD.

Pěstouni mají právo na pomoc se zajištěním osobní péče o dítě, včetně zprostředkování odborné pomoci, a právo na tzv. respitní péči, aby měli čas i na odpočinek bez svěřených dětí. Je jim poskytováno poradenství a pomoc při udržování sounáležitosti svěřeného dítěte s jeho rodinou (§ 47a zákona o SPOD).

První kapitola se věnovala základnímu představení všech forem náhradní rodinné péče a jejímu legislativnímu ukotvení. Vzhledem k tomu, že dítě z pěstounské péče na přechodnou dobu může být svěřeno do jedné

z výše uvedených forem náhradní rodinné péče, je zapotřebí znát alespoň základní rozdíly mezi formami náhradní rodinné péče. Právě následná forma náhradní rodinné péče může ovlivnit předávací proces dítěte v přechodné pěstounské péči a prožívání pěstounů na přechodnou dobu.

2 Pěstounská péče na přechodnou dobu

V této kapitole představím koncept pěstounské péče na přechodnou dobu, její postupný vývoj a progres, který vedl až k dnešní podobě. Děti, které nemohly dále setrvávat v péči biologických rodičů a neměly možnost být svěřeny do náhradní rodinné péče širší rodiny či osob blízkých, byly svěřovány hned po nařízení odebrání z péče rodičů do ústavních institucí. Nebyla zde varianta dítě umístit přímo z biologické rodiny do rodinného prostředí, což umožnilo až legislativní ukotvení pěstounské péče na přechodnou dobu. S ohledem na vlastní profesní zkušenosti vnímám tento typ náhradní rodinné péče ve většině případů jako prioritní řešení oproti předání dítěte rovnou z rodiny do ústavní péče, protože děti jsou v rodinném prostředí a mají individuální péči oproti ústavním zařízením, kde se často střídá personál. Pěstouni na přechodnou dobu pečují ve většině případů o děti nejen psychicky deprivované a o děti s poruchou attachmentu.

Psychická deprivace je psychický stav vzniklý následkem takových životních situací, kdy subjektu není dána příležitost k ukojení některé jeho základní (vitální) psychické potřeby v dostačující míře a po dosti dlouhou dobu (Langmeier & Matějček, 2011, s. 26).

Levine a Heller (2019, s. 8) uvádí teorii citového pouta, attachmentu, která říká, že dítě potřebuje v prvních měsících a letech svého života péči jedné stálé blízké a bezpečné osoby.

Z tohoto důvodu vnímám, že je důležitá především tzv. raná pěstounská péče, kdy děti rodičů, kteří se o ně nemohou nebo nechtějí postarat, jsou umístěny do pěstounské péče na přechodnou dobu, a ne

do ústavního zařízení. Pěstouni svým láskyplným přístupem a bezpodmínečným přijetím pomáhají snižovat zmíněnou deprivaci a pracovat na budování citového pouta mezi dítětem a dospělým.

Výzkumy za posledních 10 let ukazují, že pěstounská péče suplující rodinné prostředí je základem pro psychické i fyzické zdraví dětí. Kromě jídla a oblečení potřebují totiž i náruč jednoho stálého člověka, který se o ně dokáže postarat a má je rád. Bohužel, tohle sebelepší dětský domov nedokáže. (Rozum a cit, 2022).

Pěstounská péče na přechodnou dobu je dočasným řešením situace, kdy o dítě nemohou pečovat jeho rodiče, zákonní zástupci či osoby pečující, kteří o něj pečovali do teď. V pěstounské péči může být dítě umístěno zpravidla jeden rok. Cílem pěstounské péče na přechodnou dobu je poskytnutí dostatečného času rodičům, pečovatelům, aby si upravili své poměry a mohli tak o dítě opětovně pečovat, či zajištění stabilní péče o dítě nejlépe v náhradním rodinném prostředí. Díky pěstounství na přechodnou dobu je dítě vyvarováno umístění do ústavního zařízení (§27a zákona o SPOD, §958 OZ).

Jsou však případy, kdy se nepodaří zajistit návrat dítěte zpět do biologické rodiny či předat do následné péče do doby jednoho roku, a je třeba to právně ošetřit. Legislativa s takovou situací zřejmě nepočítala, a tak se s ní jednotlivé soudy vypořádávají různě. Původní rozhodnutí o pěstounské péči na přechodnou dobu se nedá prodloužit, a tak soudy musí vydat nové rozhodnutí o pěstounské péči na přechodnou dobu (§ 27A, odst. 9 zákona o SPOD).

2.1 Legislativa pěstounské péče na přechodnou dobu

Historie pěstounské péče na přechodnou dobu v České republice je poměrně novou záležitostí. Poprvé byla pěstounská péče na přechodnou dobu v České republice uzákoněna k 1. 6. 2006 (zákonem 134/2006 Sb., který byl novelizován zákonem o SPOD). Toto právní vymezení však pěstounskou péči na přechodnou dobu neošetřilo legislativně dostatečně, proto se v praxi využívala PPPD minimálně, a to i z důvodu nedostatku pěstounů na přechodnou dobu (osob v evidenci). Až novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, která vzešla v platnost 1. 1. 2013, upravuje tento typ náhradní rodinné péče podrobněji.

Dítě do PPPD svěřuje soud na návrh příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí (§ 27A, odst. 7 zákona o SPOD).

2.2. Děti v pěstounské péči na přechodnou dobu

Děti svěřené do pěstounské péče na přechodnou dobu jsou děti, které musí dočasně žít mimo vlastní rodinu. Ve většině případů jsou to děti deprivované, traumatizované. Děti, které zažily týrání, zneužívání, zanedbávání, nebo děti, které osiřely. Již děti, které byly bezprostředně po narození svěřeny do péče milující osoby, zažívají primární vývojové trauma z odloučení od matky. Právě tyto děti se dostávají do péče pěstounům na přechodnou dobu.

Přijetí dítěte do PPPD předchází sanace rodiny, podpora a pomoc rodiny, aby dítě mohlo setrvat ve své rodině. Snaha a pomoci rodině, odstranění či alespoň zmírnění nežádoucích příčin ohrožení dítěte, a to většinou ve spolupráci s organizacemi poskytující sociálně aktivizační služby (§65 zákon o SPOD).

Jochmannová (2021, s. 12) o traumatu hovoří jako o události, která je mimo obvyklou lidskou zkušenost a ohrožuje život nebo fyzickou integritu sebe či jiných osob.

Když se dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu dostane v brzkém věku a dostane se mu bezpodmínečného přijetí osoby pečující, je velká pravděpodobnost, že uvěří tomu, že svět je dobré a bezpečné místo. Souzním s tvrzením Goldingové (2013, s. 40), která uvádí: „První měsíce a roky života dítěte jsou rozhodující pro jeho budoucí schopnost vytvářet a udržovat blízké vztahy s ostatními lidmi. Pokud si dítě vytvoří se svými pečovateli jisté citové pouto, bude důvěřovat lidem i samo sobě.“

2.3 Osoby v evidenci

O děti v pěstounské péči na přechodnou dobu se starají pěstouni na přechodnou dobu, kteří jsou dle legislativy nazýváni také osobami v evidenci či osobami pečujícími. Osobou v evidenci se rozumí osoba, která je vedena v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu (§2a zákona o SPOD).

Ale než se stanou zájemci o pěstounskou péči na přechodnou dobu osobami v evidenci, musí projít procesem zařazení do této evidence. Žadatelé o pěstounskou péči na přechodnou dobu nejprve podávají žádost včetně všech potřebných podkladů na příslušném OSPOD, který po prošetření situace rodiny postoupí jejich žádost na příslušný krajský úřad. Po odborném psychologickém posouzení žadatelů odborníky krajského úřadu je zahájen přípravný kurz v rozsahu 72 hodin. V rámci procesu posuzování je prošetřováno, jaké jsou osobnostní rysy žadatelů, jejich psychický a zdravotní stav, jejich motivace, rodinné prostředí a situace a jsou posuzováni také další členové rodiny. Až po úspěšném absolvování všech potřebných

náležitostí a kladném posouzení dostávají žadatelé rozhodnutí o zařazení do evidence osob vhodných stát se pěstouny na přechodnou dobu (§ 27 zákona o SPOD).

Mezi základní práva osob pečujících patří zajištění vzdělávání, zprostředkování odborné pomoci, pomoc při zajištění osobní péče o dítě, podpora při udržování sounáležitosti dítěte s biologickou rodinou a zajištění odlehčovací péče. Mezi základní povinnosti pečujících osob patří kromě zajištění řádné péče a výchovy dítěte udržování a prohlubování sounáležitosti dítěte s jeho biologickou rodinou a osobami blízkými. Nejedná se pouze o kontakt dítěte se zmíněnými osobami, jde i to, že osoba pečující pomáhá dítěti vytvářet pozitivní pohled na svoji biologickou rodinu, čímž dítěti pomáhá k vytváření zdravé identity. Pěstouni dále musí plnit povinnost vzdělávat se v rozsahu 24 hodin ročně. Kromě monitoringu SPOD mají pěstouni povinnost umožnit naplňování sledování dohody o výkonu pěstounské péče (§ 47a zákona o SPOD).

Osoby pečující jsou povinny do 30 dnů od zařazení do evidence uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče. Dohodu mohou uzavřít buď s krajským úřadem, s obecním úřadem obce s rozšířenou působností, s obecním úřadem, s příspěvkovou organizací krajů a obcí, s nestátní neziskovou organizací či fyzickou osobou s příslušným pověřením, jak je uvedeno v § 966 OZ.

Doprovázení je institut, který byl zaveden v souvislosti s novelou zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v roce 2013. Tato novela přinesla odborné poradenství a odborné služby podporující výkon pěstounské péče a rozšířil se systém doprovázení pěstounských rodin.

Princip doprovázení vystihuje poslání doprovázející organizace Náruč dětem, z.s. která uvádí, že posláním Náruče dětem (doprovázející organizace) je být průvodcem pěstounovi a jeho rodině na cestě k vytváření bezpečného a láskyplného domova (Náruč dětem, 2022).

V rámci doprovázení jsou pěstounům poskytovány služby: odborné poradenství, odborná pomoc, pomoc při kontaktu s biologickou rodinou dítěte, bezplatné vzdělávání, odlehčovací služby (§47a odst. 2 zákona o SPOD).

Ministerstvo práce a sociálních věcí v metodické informaci uvádí, že od osob v evidenci se očekává (MPSV, 2013):

- Absolvování přípravy.

Porozumění důvodům a smyslu pěstounské péče na přechodnou dobu.

- Připravenost dítěte předat dítě dál.

- Připravenost a ochota spolupracovat při předání dítěte s rodinou dítěte nebo s vybranou náhradní rodinou.

- Schopnost a připravenost na spolupráci s dalšími odborníky, schopnost přijmout rozhodnutí dalších odborníků v týmu.

- Schopnost zaznamenávat pokroky dítěte, jeho problémy, potřeby, přání a informovat o nich další odborníky v týmu.

- Připravenost se dále vzdělávat a účastnit se supervize.

Osoby v evidenci by měly být schopny pracovat s traumatizovaným dítětem. Jak uvádí Levine a Frederick (2011, s. 42), léčení traumatu závisí na tom, zda rozpoznáme jeho symptomy.

Podle Pazlarové (2016, s. 154) by pěstounem na přechodnou dobu, osobou v evidenci, měl být takový člověk, který skýtá záruku dobrého

rodiče – citlivý, vřelý a vnímavý vůči potřebám dítěte. Dítěti musí poskytnout stabilní a láskyplné prostředí, pomáhat mu vyrovnat se s traumaty a ztrátami z minulosti a připravit ho na návrat do původní rodiny, nebo na přechod do trvalé péče náhradní rodiny.

Jak už jsem zmínila, tak i pěstounská péče na přechodnou dobu je podporována státem, a to i finančně. Jak osoby pečující, osoby v evidenci tak i děti svěřené do péče těchto osob mají ze zákona nárok na dávky pěstounské péče podle § 47e -4 7n zákon o SPOD, a to dávky:

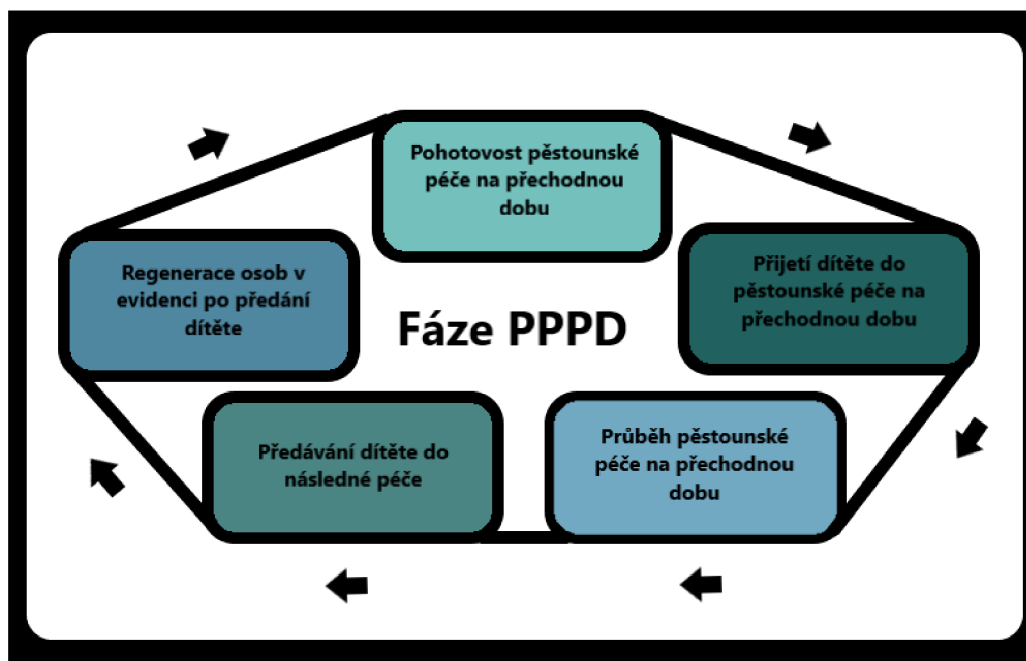
- Příspěvek na úhradu potřeb dítěte.
- Odměna pěstouna
- Příspěvek při převzetí dítěte.
- Příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla.

Přeposouzení osoby v evidenci

V případě pěstouna s vlastními či přijatými nezletilými dětmi bude psychologem náhradní rodinné péče pravidelně co 3 roky od zařazení přechodného pěstouna do evidence přeposuzované fungování jeho rodinného systému (Pěstounská péče na přechodnou dobu – doporučený postup, Krajský úřad Olomouckého kraje, s. 20).

2.4 Fáze pěstounské péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu má 5 základních fází, které se opakují v různých časových intervalech (MPSV 2013):

Obrázek 2: Fáze pěstounské péče na přechodnou dobu (PPPD) v České republice, vlastní zpracování vycházející z metodického doporučení MPSV.

- Pohotovost pěstounské péče na přechodnou dobu
- Přijetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu
- Průběh pěstounské péče na přechodnou dobu
- Předávání dítěte do následné péče
- Regenerace osob v evidenci po předání dítěte

Pohotovost pěstounské péče na přechodnou dobu

Ve chvíli, kdy žadatelé o pěstounskou péči na přechodnou dobu dostanou rozhodnutí o zařazení do evidence osob, již mohou přijmout první dítě do své péče. Čekají na pokyn příslušného krajského úřadu, který je obeznámí o tom, že byli vybráni pro přijetí konkrétního dítěte. Tak jako u prvního dítěte, tak v případě přijetí dalších dětí, krajský úřad společně se sociálním pracovníkem či pracovníci příslušného OSPOD dítěte předá veškeré dostupné informace o aktuální situaci a zdravotním

stavu dítěte s termínem plánovaného přijetí dítěte. Osoba v evidenci musí s přijetím dítěte vyslovit souhlas. V případě relevantních překážek na straně osoby pečující může osoba přijetí konkrétního dítěte odmítnout. Po vzájemné domluvě podává OSPOD příslušnému soudu návrh na předběžné opatření o předání dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu. Pokud je to možné, o této skutečnosti jsou vždy informováni rodiče dítěte, kteří mohou být přítomni u procesu předávání (MPSV, 2013).

Přijetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu

Po vyhodnocení situace dítěte příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí po domluvě s příslušným krajským úřadem vybere konkrétní pěstouny na přechodnou dobu a podá návrh na vydání předběžného opatření příslušnému soudu. S ohledem na nutnost rychlého řešení situace dítěte rozhoduje zpravidla soud předběžným opatřením dle § 76a zákona č. 240/1993 Sb., Občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, tedy do 24 hodin od podání návrhu (MPSV, 2013).

Od 1. 1. 2021 může obecní úřad obce s rozšířenou působností požádat osobu v evidenci o zajištění neodkladné péče o dítě uvedené v § 15 odst. 1, § 16 odst. 1 a § 37 odst. 1 zákona o SPOD). Jsou to děti ohrožené § 6 zákona o SPOD. Nejčastěji se jedná o děti ohrožené na zdraví a na životě. K tomuto uzákonění došlo z důvodu potřeby řešit krizovou situaci dítěte okamžitě.

Po vykonatelném usnesení soudu dochází k předání dítěte. U předání je přítomen soudní vykonavatel, OSPOD, pěstoun na přechodnou dobu a většinou i klíčový pracovník doprovázející

organizace, v některých případech jsou přítomni rodiče dítěte či jeden z nich. V krátké době po předání dítěte by mělo proběhnout setkání všech zúčastněných, kde by se měl vypracovat individuální plán ochrany dítěte (IPOD), zmapovat aktuální situaci rodiny dítěte a nastavit spolupráci jednotlivých subjektů, kterou koordinuje OSPOD dítěte. Přestože pěstoun na přechodnou dobu není zákonným zástupcem dítěte, v krátké době po přijetí dítě v součinnosti rodičů dítěte či OSPOD zajišťuje potřebné záležitosti (MPSV, 2013).

Osoby v evidenci přebírají děti buď přímo z porodnice nebo z nemocnice po hospitalizaci nebo z biologické rodiny, přímo od rodičů či jednoho z nich. Jsou situace, kdy dítě v rámci pohotovosti OSPOD bylo na noc umístěno ve ZDVOP či SSP či jiném obdobném zařízení na krizový pobyt nebo přímo z ulice, kdy bylo dítě odloženo či opuštěno a nepodařilo se dohledat rodiče či někoho z rodiny (§ 15 a § 16 zákona o SPOD).

Průběh pěstounské péče na přechodnou dobu

Podle § 966 OZ jsou pěstouni na přechodnou dobu povinni řádně pečovat o dítě a vychovávat ho. Jsou oprávněni jednat za nezletilé dítě v běžných záležitostech. V případě závažnějších záležitostí spolupracují se zákonnými zástupci dítěte či opatrovníkem dítěte. Když se osoby v evidenci s rodiči, kteří jsou zákonní zástupci dítěte, neshodnou na řešení situace dítěte, tak pak je potřeba podat návrh na soud, aby rozhodl v zájmu dítěte.

U všech dětí, jejichž rodiče neplní nebo zanedbávají rodičovskou odpovědnost, je povinen OSPOD vypracovat Individuální plán ochrany dítěte. Individuální plán ochrany dítěte vypracovává sociální pracovník

OSPOD po vyhodnocení situace dítěte, a to u všech dětí, které jsou ohroženy dle § 6 zákona o sociálně právní ochraně dětí, kam dle OSPOD patří i děti, které byly svěřeny do pěstounské péče na přechodnou dobu. IPOD se pravidelně aktualizuje dle potřeb dítěte a osoby pečující se podílí na jeho vyhodnocování a aktualizaci (§10 odst. 5 zákona o SPOD).

Dle § 967 OZ má pěstoun povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými. Má povinnost umožnit biologické rodině a osobám dítěti blízkým styk s dítětem v pěstounské péči, ledaže soud stanoví jinak. Kontakty dítěte s osobami blízkými jsou realizovány v zájmu dítěte dle IPOD. Pěstouni přiměřeně situaci a věku dítěte pomáhají dítěti se zpracováním a vyrovnáním se situace ze ztráty rodičů a osob blízkých. Pomáhají dítěti se zpracováním jeho rodinné historie a budované zdravé identity. To znamená, že pomáhají dítěti, přiměřeně jeho věku, pochopit jeho aktuální situaci a znát odpovědi na otázky: (kde dítě je, proč je tam, kde je, kdo vlastně je, kdo jsou jeho rodiče, kde jsou jeho rodiče, proč nemůže být u svých rodičů apod.). Se zpracováním rodinné historie může osobám v evidenci pomoci i doprovázející pracovník, který má různé nástroje na zpracování rodinné historie a budování zdravé identity dítěte. Jedním z takových nástrojů, které používá jedna z doprovázejících organizací je například metoda Kniha života:

Kniha života je tvořivá kreativní metoda zaměřená na zpracování životního příběhu dítěte. Pomáhá především dětem žijícím v náhradních rodinách a slouží k pochopení vlastní identity. Jedná se o nástroj, který pomáhá dětem pochopit svoji minulost a utvářet a budovat si tak zdravou vlastní identitu (Náruč dětem, 2023).

V této fázi procesu se zjišťují možnosti následné péče, které se prošetřují a vyhodnocují tak, aby bylo rozhodnuto v nejlepším zájmu dítěte.

Předávání dítěte z pěstounské péče na přechodnou dobu

Ještě před naplánovaným předáním dítěte z pěstounské péče na přechodnou dobu, ať už se vrací zpátky k biologickým rodičům či jde do nového prostředí, je dítě postupně na tuto změnu připravováno. Termín předání dítěte se plánuje především podle potřeb dítěte. V případě, že se dítě nevrací zpátky k biologickým rodičům a jde do následné náhradní rodinné péče, pomáhají osoby pečující s navázáním kladného vztahu k novým pečujícím osobám. Fáze předávání dítěte je často nejnáročnější fází nejen pro dítě, ale i pro osoby pečující (Pěstounská péče na přechodnou dobu – doporučený postup, 2018).

Vzhledem k tomu, že toto téma je stěžejním bodem mé bakalářské práce, podrobněji se mu věnuji v samostatné kapitole.

Regenerace osob v evidenci po předání dítěte

Po předání dítěte probíhá reflexe na příslušném krajském úřadě, kde se ukončuje a vyhodnocuje cyklus pěstounské péče na přechodnou dobu. Setkání se účastní pracovník krajského úřadu, pracovník OSPOD dítěte, pěstoun na přechodnou dobu a jeho klíčový pracovník z doprovázející organizace (Pěstounská péče na přechodnou dobu – doporučený postup, 2018).

Na reflexi se nastavuje, jak dlouho bude mít pěstoun na přechodnou dobu čas na relaxaci a regeneraci a kdy bude vhodný čas na přijetí dalšího dítěte (Pěstounská péče na přechodnou dobu – doporučený postup, 2018).

Jak jsem již uvedla, tak tento koloběh se střídá tak dlouho, pokud se pěstoun na přechodnou dobu nerozhodne výkon pěstounské péče přerušit či ukončit. Přerušování a ukončení zařazení pěstouna na přechodnou dobu v dané evidenci příslušného krajského úřadu, je obdobně jako jeho zařazení správním řízením s vydáním rozhodnutí (§ 24b zákona o SPOD).

Přerušování pěstounské péče na přechodnou dobu

Po předání dítěte může pěstoun na přechodnou dobu požádat příslušný krajský úřad o přerušování činnosti pěstounské péče na přechodnou dobu. K přerušování pěstounské péče na přechodnou dobu dochází příslušným krajským úřadem. Žadatel písemně o takové přerušování požádá, a to po dobu, kterou v žádosti označí. O přerušování pěstounské péče na přechodnou dobu vydá krajský úřad rozhodnutí (§ 24b zákona o SPOD). Pak před uplynutím tohoto termínu je pěstoun přizván na jednání pracoviště pro NRP příslušného krajského úřadu s tím, že bude jeho evidence opětovně obnovena nebo se přerušování ještě na nějakou dobu prodlouží nebo se vyřadí zcela z evidence osob vhodných vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu (MPSV, 2013).

Ukončení pěstounské péče na přechodnou dobu

V případě, že je osoba v evidenci po předání dítěte dále ve výkonu profese pěstouna na přechodnou dobu nepokračovat, domluví se s příslušným krajským úřadem a je vyřazena z evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Krajský úřad může na základě neplnění povinností osoby v evidenci tuto osobu vyřadit, a to například kvůli odmítnutí přijetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu bez vážného důvodu na straně osoby v evidenci (MPSV, 2013).

I když ministerstvo práce a sociálních věcí vydalo v roce 2013 jednotnou metodiku o průběhu pěstounské péče na přechodnou dobu, postupy jednotlivých krajských úřadů, jak vyplývá z mých profesních zkušeností, jsou lehce odlišné.

Závěrem této kapitoly bych ráda zmínila motto pěstounské péče na přechodnou dobu (MPSV, 2009):

„Situace dětí se řeší a v okamžiku, kdy se jejich situace vyjasní, náhradní rodina jim ve spolupráci s orgánem sociálně-právní ochrany dětí a odborníky na náhradní rodinnou péči pomůže vrátit se domů nebo eventuálně přejít do trvalé náhradní rodiny.“

3 Předávací proces v rámci pěstounské péče na přechodnou dobu

Hlavním tématem bakalářské práce je právě proces předávání dítěte, které odchází z pěstounské péče na přechodnou dobu do následné péče. Přestože jsou osoby v evidenci považovány za vyškolené profesionály, kteří mají své emoce umět zpracovávat, ne vždy tomu tak je. Těžké pro pěstouny na přechodnou dobu je zejména to, když předávají dítě do prostředí a osobám, u kterých nevnímají, že je rozhodnuto v zájmu dítěte. V kapitole se budu snažit nastínit úskalí, která pěstouni mohou prožívat v souvislosti s předávacím procesem a jednotlivými možnostmi následné péče svěřených dětí.

Předávací proces v pěstounské péče na přechodnou dobu je fáze, kdy dítě odchází od pěstouna na přechodnou dobu do následné péče. Na začátku procesu předávání je sestaven **plán předávání**. Plán předávání je dokument, který společně tvoří zainteresovaní jedinci a má sloužit k hladkému průběhu předávání dítěte do následné péče. V plánu předávání je zaznamenáno, jak časté budou kontakty, kdy a kde bude docházet k setkávání osoby v evidenci s dítětem a následnými pečujícími osobami. Když je tento plán předávání vytvořen, začíná navazovací proces. **Navazovací proces** je fáze, kdy se dítě seznamuje s následnými pečujícími osobami a je podporováno v navazování vztahu k těmto osobám. Je několik možností, kam dítě může pokračovat dál. Na předávacím procesu se podílí pěstoun na přechodnou dobu (osoba v evidenci), OSPOD, doprovázející organizace, krajský úřad a následná pečující osoba či pracovníci z ústavního zařízení, jak vyplývá například z Doporučeného postupu pěstounské péče na přechodnou dobu,

krajského úřadu v Olomouckém kraji, který dále specifikuje, kdo ze zainteresovaných má v této fázi, co na starosti:

Role OSPOD:

- Poskytuje součinnost v celém procesu předávání dítěte, koordinuje a monitoruje jeho průběh.
- Zodpovídá za to, aby byl proces předávání v souladu s IPOD.
- Zodpovídá za předání informací dítěti (přiměřeně věku dítěte) o jeho budoucnosti.
- Účastní se první seznamovací schůzky s následnými pečujícími osobami.
- V případě neshod zainteresovaných stran svolá schůzku odborníků angažovaných k řešení problémů.

Role osoby v evidenci:

- Účastní se první seznamovací schůzky s následnými pečujícími osobami.
- Účastní se na vytvoření plánu předávání.
- Plně respektuje doporučení OSPOD v souladu s IPOD.
- Umožňuje postupné seznamování následných pečujících osob s dítětem.
- Ve spolupráci s doprovázející organizací připravuje dítě na přechod do následné péče.

Role doprovázející organizace:

- Účastní se první seznamovací schůzky s následnými pečujícími osobami.
- Spolupodílí se na sestavení plánu předávání.
- Pravidelně monitoruje a vyhodnocuje plán předávání.

- ❑ Při předání dítěte do jiného výchovného prostředí dohlíží na předání veškerých dokumentů.
- ❑ Po ukončení procesu předávání dítěte se zaměřuje na potřeby pěstounů: je v osobním kontaktu s pěstouny, provádí podrobné vyhodnocení průběhu výkonu PPPD, doporučuje terapii, supervizi.

Role krajského úřadu:

- ❑ V případě vytipovaných vhodných žadatelů informuje osobu v evidenci.
- ❑ Organizuje schůzku, kde jsou žadatelé seznámeni se spisem dítěte.
- ❑ Organizuje závěrečnou reflexi po předání dítěte.

Na plánování přechodu dítěte by se měly vždy podílet všechny osoby, které se na péči o dítě podílejí, poskytovatelé služeb a doprovázející osoby a další subjekty dle konkrétního případu. Přechod dítěte, jeho konkrétní průběh a časování, je vždy prováděn podle zpracovaného individuálního plánu, který stanoví role a povinnosti jednotlivých subjektů, konkrétní průběh přechodu, formu seznámení dítěte s novými pečujícími osobami, zapojení dítěte do procesu přechodu do další péče, jeho vyhodnocování apod. (MPSV, 2013).

Paní Hlásková, která je dlouhodobě i pěstounkou na přechodnou dobu, uvádí: Přechod dítěte z přechodné pěstounské péče je velmi citlivým okamžikem. Středem zájmu musí být v tomto období prožívání

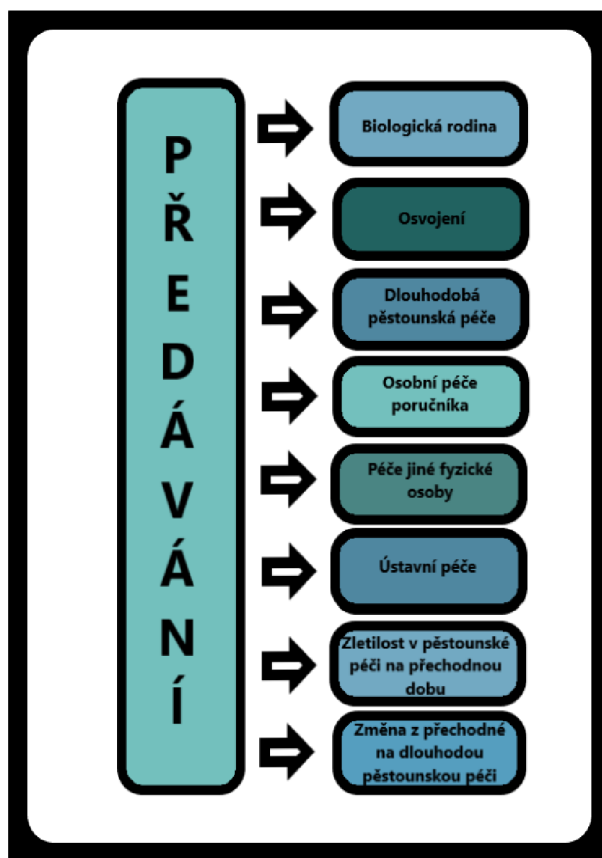
dítěte. Čím lépe se v procesu orientují dospělí, tím lépe dítě přechod do nové rodiny zvládne (MPSV, 2015, s. 28).

Pazlarová sděluje, že „emocionální stres spojený s předáváním dítěte do trvalé péče je enormní a současně přirozený. Nemůžeme očekávat, že se odchod dítěte odehraje ze strany pěstounů zcela bez emocí a pokud by taková situace nastala, je to spíš důvod ke znepokojení“ (Pazlarová, 2016, s. 166).

Jak o umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, tak i o předání či svěřeni dítěte do následné péče se vždy rozhoduje soudně (§ 27A, odst. 7 zákona o SPOD).

Právní i psychické náležitosti by měly být v souladu a v zájmu dítěte, což je někdy obtížné, protože soudní řízení je velmi složité nařídit na termín, kdy je dítě nejlépe na předání připraveno.

Následující výklad představí možné alternativy, kam dítě z pěstounské péče na přechodnou dobu přechází.

Obrázek 3: Formy předávání z pěstounské péče na přechodnou dobu v České republice, vlastní zpracování vycházející z metodického doporučení MPSV.

Přestože pěstouni na přechodnou dobu v rámci přípravy byli připravováni na to, že rozhodování o následné péči je na rozhodnutí soudu, kde nezletilé dítě zastupuje kolizní opatrovník, což je většinou sociální pracovník OSPOD, tak nejsou vždy smířeni s verdiktem soudu. Ze své několikaleté praxe v rámci doprovázení vím, že by si pěstouni na přechodnou dobu přáli předat dítě alespoň do takového prostředí, jaké mu sami poskytl. Při předávacích procesech, při kterých jsem byla přítomna, vnímám, že nejdůležitější pro pěstouny na přechodnou dobu je, aby na dítěti bylo znát, že se zpět do rodiny či jiných osob, které převezmou jeho péči a výchovu, těší, a aby prostředí bylo alespoň přiměřené zájmu a potřebám dítěte.

3.1 Přejchod z PPPD do biologické rodiny

Přestože doprovázející organizace doprovází pěstouna, její snahou je být neustranná a činit vše především v zájmu dítěte a jeho předání zpět do rodiny. Ideálním řešením pro dítě je, že se může vrátit zpátky ke svým biologickým rodičům nebo jednomu z nich. Rodič by měl projevit a vyvíjet zájem o převzetí dítěte do péče. Během doby, kdy je dítě v péči pěstouna na přechodnou dobu, si rodiče musí upravit své poměry tak, aby byli schopni o dítě pečovat. To znamená, že musí mít vhodné bytové, materiální i finanční podmínky, ale především je důležité, aby jejich rodičovské schopnosti a výchovné kompetence byly v zájmu dítěte. Rodič by měl spolupracovat na navrácení dítěte do své péče nejen s pěstounem na přechodnou dobu, ale také s orgánem sociálně-právní ochrany dětí a doprovázející organizací, případně dalšími spolupracujícími subjekty v rámci nastavení individuálního plánu ochrany dítěte. Ten je potřeba dle vyhodnocení situace aktualizovat, a to včetně úpravy kontaktů dítěte s rodičem, návštěv v bydlišti rodičů a nastavení potřebných pravidel. Pro vyhodnocení vhodných podmínek rodičů a naplánování postupného přechodu dítěte zpět do rodiny většinou orgán-sociálně právní ochrany dětí svolává případovou konferenci, kam jsou pozváni mimo rodičů a pěstounů na přechodnou dobu a jejich doprovázející organizace také další instituce, které v součinnosti s rodinným systémem spolupracovaly. Je velmi důležité správně nastavit proces předání, jak pro dítě, tak pro jeho rodiče. A po návratu dítěte do rodiny je zapotřebí nastavit i následnou podporu rodičům (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013).

Úskalí, která často prožívají osoby pečující o děti v pěstounské péči na přechodnou dobu (MPSV, 2018):

Často dle pečujících osob nejsou podmínky rodičů, kterým se děti mají vrátit do péče, vyhovující, přestože to orgán sociálně-právní ochrany dětí tak vyhodnotil.

- ❑ Pěstouni se obávají, že rodiče budou dělat stejné chyby, kvůli kterým jim byly děti odebrány, např. pokračování v užívání psychoaktivních látek, střídání partnerů, nedostatečné výchovné kompetence, nepřiměřené trestání, ponižování atd.
- ❑ Pěstouni mají děti rádi a vnímají, že rodiče nejsou schopni jim projevit city, lásku, ošetřit jejich smutek a starosti, povzbudit je, neposkytnou jim řádnou péči a výchovu, podporovat je ve vzdělávání a jejich zájmech.
- ❑ Pěstouni mají k dětem silnou citovou vazbu.
- ❑ Pěstounům se zdá, že rodiče projevují zájem o dítě jen na oko, a mají pochybnosti o jejich opravdovém zájmu o dítě. Někdy se pěstounům zdá, že rodiče jsou tlačeni především orgánem sociálně-právní ochrany dětí převzít dítě zpět do péče. Prožívají obavy z toho, aby se dítě nedostalo do stejné či obdobné tíživé situace jako před odebráním z rodiny. Často vnímají nedostatečnou výchovnou kompetenci biologických rodičů. Pěstouni se pro svěřené děti snaží zajistit co nejlepší péči a výchovu a vnímají, že se dětem navracením do biologické rodiny často sníží životní standard. V některých případech je stanoven soudní dohled biologickým rodičům, aby orgán sociálně právní ochrany dětí monitoroval péči a výchovu dítěte (§15, odst. 1 b zákona o SPOD).

3.2 Přejchod z PPPD do osvojení

V případě, že biologičtí rodiče dají souhlas k osvojení nebo je dítě tzv. právně volné a o dítě neprojeví zájem nikdo z širší biologické rodiny či osoba dítěti blízká, začíná proces zprostředkování a hledají se osoby vhodné pro osvojení dítěte. V procesu zprostředkování se dbá vždy na to, aby se hledali vhodní rodiče pro dítě, a ne dítě k vhodným rodičům (§ 19a zákona o SPOD).

Úskalí, která často prožívají osoby pečující (MPSV, 2018):

- ❑ Pěstounům na přechodnou dobu nejsou sympatičtí osvojitelé.
- ❑ Pro pěstouny na přechodnou dobu je náročné osobnostní zaměření následných pečujících osob, jiný způsob či zcela odlišný způsob života.
- ❑ Během předávacího procesu může nastat obdobná situace jako, když matka své dceři, případně tchýně své snaše, nevhodným způsobem říká, co má dělat a jak má o dítě pečovat.
- ❑ Další úskalí, která mohou během předávání nastat, je vzdálenost mezi bydlištěm budoucích osvojitelů a pěstounů na přechodnou dobu, která komplikuje průběh předávacího procesu.
- ❑ Pro velkou část osob v evidenci je tato varianta předávání většinou nejpříjemnější, a to z důvodu, že se dítě předává prověřeným osobám, které absolvovaly nejen psychologické posouzení, ale i přípravné školení a jejich rodinná situace byla prošetřena.

3.3 Přejchod z PPPD do dlouhodobé pěstounské péče

Není-li dítě tzv. právně volné a rodiče nedali souhlas k osvojení, zároveň nejsou schopni převzít dítě zpět do péče, hledá se pro dítě náhradní rodina. V první řadě jsou náhradní rodiče hledaní v širší rodině. Prarodiče, tety, starší sourozenci, osoby rodině blízké atd. - je to tzv. forma příbuzenské

pěstounské péče, která má přednost před pěstounskou péčí zprostředkovanou, protože dítě má možnost vyrůstat alespoň v širším rodinném či známém prostředí. V případě, že se v širší rodině či okolí nenajde nikdo, kdy by převzal péči o dítě, začíná proces zprostředkování. Krajský úřad vede evidenci osob vhodných stát se pěstouny. Na každém krajském úřadě je pod odborem sociálních věcí oddělení sociálně-právní ochrany dětí speciální pracoviště pro náhradní rodinnou péči. Toto pracoviště organizuje tzv. odborný zprostředkovací panel, který doporučuje vhodné žadatele o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče ke konkrétnímu dítěti; vydává oznámení o vhodnosti konkrétním žadatelům o osvojení či pěstounskou péči (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022).

Na zprostředkovatelském panelu se rozhoduje o tom, který ze zařazených pěstounů by byl nejvhodnějším pro konkrétní dítě. Jakmile jsou zprostředkovaní pěstouni vybráni, seznamují se nejprve s rodinnou historií a aktuální situací dítěte, kdy mají možnost prostudovat spis dítěte. Poté proběhne seznámení s dítětem a v případě, že se zprostředkovaní pěstouni rozhodnou pro přijetí dítěte, začíná navazovací proces. Při navazování vztahu dítěte k novým pečujícími osobám se postupuje dle věku a osobnosti dítěte. Nejprve kontakty probíhají v rodině pěstounů na přechodnou dobu, které dítě zná a má tam již určité zázemí. Pak proběhne návštěva v nové rodině, aby se dítě seznámilo s novým prostředím a členy nové domácnosti. Podle toho, jak dítě na změny reaguje, se naplánují další kontakty v nové náhradní rodině. Přejít by měl být postupný (MPSV, 2013).

Úskalí, která často prožívají osoby pečující (MPSV, 2018).

- ❑ Úskalí při předávání dítěte zprostředkovaným pěstounům mohou být obdobná jako u předávacího procesu osvojitelům. Předávání dítěte rodinným příslušníkům či osobám dítěti blízkým může být náročné s ohledem na často narušené či komplikované vztahy v širší rodině dítěte. Nejčastěji to bývá mezi matkou a babičkou dítěte. V rodinách se často řeší rodinné křivdy mezi jejími příslušníky. Narušení vztahu mezi rodiči a prarodiči, rodinná traumata.
- ❑ V případě příbuzenské pěstounské péče se vyskytují obavy z transgeneračního přenosu traumat v rodinách. Často rodiče opakuji chyby svých rodičů a mají nastaveny nesprávné výchovné vzorce ze své rodiny, ze svého dětství.

3.4 Přejchod z PPPD do osobní péče poručníka

Proces přechodu dítěte z PPPD do osobní péče poručníka je obdobný jako u procesu přechodu dítěte do dlouhodobé pěstounské péče, s tím rozdílem, že se osoba pečující stává zákonným zástupcem dítěte a má tak větší pravomoci.

Pěstouni na přechodnou dobu mohou prožívat obdobná úskalí a prožívání, tak jako u přechodu dítěte z PPPD do dlouhodobé pěstounské péče.

3.5 Přejchod z PPPD do péče jiné fyzické osoby

Do péče jiné fyzické osoby je dítě svěřeno buď v rámci širší rodiny či osobě dítěti blízké, nedochází tedy k procesu zprostředkování. Není sjednocená metodika, kdy a za jakých okolností se děti svěřují do pěstounské péče nebo do péče jiné fyzické osoby.

Proces přechodu je také obdobný jako proces předávání dítěte do dlouhodobé pěstounské péče s tím rozdílem, že následná osoba pečující nemá podporu doprovázejících pracovníků, což někteří pěstouni na přechodnou dobu vnímají jako péči bez dohledu a dozoru.

Úskalí, která často prožívají osoby pečující (MPSV, 2018):

- ❑ Obávají se toho, že dítě nebude intenzivně monitorováno každé dva měsíce, tak jak je tomu u svěření do pěstounské péče dlouhodobé či poručnické. Dítě se svěřuje osobám ne zcela „neprověřeným“ a to vyvolává v osobách pečujících obavy. Prožívají obavy z toho, zda bude o dítě dobře postaráno, zda bude finančně dostatečně zajištěno.

3.6 Přechod z PPPD do ústavní péče

Jak vyplývá se zkušenosti, pro téměř všechny pěstouny je tento přechod nejtěžší situací, kterou během péče o dítě zažívají. Když se pro dítě nenašla žádná jiná možnost náhradní rodinné péče, je dítě umístěno do ústavního zařízení. Přechod dítěte z PPPD do ústavní péče je nejzazší možností pro dítě. Tomu se snaží předcházet všechny součinné orgány pracující s rodinou.

Úskalí, která často prožívají osoby pečující (MPSV, 2018):

Pěstouni na přechodnou dobu se podíleli svou péčí na tom, aby dítě nemuselo vyrůstat v ústavním zařízení, a najednou jsou v situaci, kdy z jejich péče by mělo být dítě předáno do ústavního zařízení.

- ❑ Zvažují často, zda si dítě nenechají ve své péči. Mohou prožívat nátlak ze strany rodiny či blízkého okolí, že přeci nedají do ústavní péče dítě, o které nějaký čas pečovali.

3.7 Zletilost v PPPD

Nepříliš častá, přesto možná forma ukončení PPPD je, že dítě v PPPD dosáhne zletilosti. Ve chvíli, kdy dítěti do zletilosti zbývá pár měsíců a najde se osoba evidenci, která by pomohla skoro dospělému dítěti překlenout dobu, kdy se o něj rodiče nemohou nebo nechtějí starat, je možné dítě svěřit do PPPD již s tím záměrem, že dítě v jejich péči osob v evidenci dosáhne zletilosti.

Úskalí, která často prožívají osoby pečující (MPSV, 2018):

- ❑ Úskalí většinou nastává ještě před rozhodnutím o přijetí dítěte. Pěstouni zvažují, zda je v jejich silách péče o dospívajícího.

3.8 Změna PPPD na dlouhodobou pěstounskou péči

V případě, že se pěstouni na přechodnou dobu rozhodnou i nadále o svěřené dítě starat, tak vždy po konzultaci s OSPOD a krajským úřadem musí podat návrh na svěření dítěte do pěstounské či poručenské péče. V případě, že je jim dítě svěřeno do tzv. dlouhodobé pěstounské péče je zapotřebí posoudit, zda je vhodné, aby osoba v evidenci mohla ve výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu pokračovat a za jakých podmínek, případně, zda je vhodnější činnost na nějakou dobu přerušit či ukončit (MPSV, 2013).

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2013) uvádí: že v případě, že by osoby v evidenci chtěly pokračovat ve své profesi pěstouna na přechodnou dobu dále, je zapotřebí zjistit, zda dítě, které přešlo z pěstounské péče na přechodnou dobu do dlouhodobé pěstounské péče, má vytvořen bezpečný a pevný vztah ke svým pečovatelům, tak i k ostatním dětem v rodině. Je zapotřebí posoudit, zda by následné

přijetí dítěte do PPPD neohrozilo jeho jistotu v rodině. Posuzuje se, zda je schopno pochopit smysl PPPD, zpravidla jsou to děti ve věku 8–10 let a případně přijmout nově přijaté dítě. Od příchodu posledního dítěte do rodiny, by měla uplynout dostatečná doba (zpravidla minimálně 2 až 3 roky). Je zapotřebí posoudit, zda má rodina dostatečnou kapacitu pro péči o další dítě.

Úskalí, která často prožívají osoby pečující (MPSV, 2018):

- Zvažují, zda se i nadále o svěřené dítě budou starat dlouhodobě, kdy po konzultaci s OSPOD, krajským úřadem a dalšími spolupracujícími osobami podají návrh na svěření dítěte do dlouhodobé péče a ukončí nebo přeruší zařazení do evidence osob pěstounů na přechodnou dobu.

Po ukončení procesu předávání dítěte je třeba se zaměřit na potřeby pěstounů, dát jim příležitost zpracovat svoji ztrátu, případně doporučit terapii, supervizi.

4. Empirická část

Tato kapitola bakalářské práce bude obsahovat část metodickou a část výzkumnou. Bude zde uvedena metoda, kterou jsem ve svém výzkumu použila, představeny výzkumné cíle, výběr respondentů, způsob, jakým jsem oslovovala respondenty, statistické údaje osob v evidenci v Olomouckém kraji. Bude zde představen výzkum s výzkumnými otázkami, operacionalizace empirické šetření a sběr dat. V závěru kapitoly představím výsledky empirického šetření. Budou zde uvedena data a z nich představený závěr, ke kterému jsem dospěla po vyhodnocení výsledků zkoumání.

Nejprve jsem zvažovala ověřit hypotézy, které jsem načerpala při své pracovní profesi sociální pracovnice v doprovázející organizaci, a to nejen hypotézy své osobní, ale i hypotézy svých kolegů. Nakonec jsem dospěla k závěru, že bude objektivnější a užitečnější pro práci s pěstouny na přechodnou dobu, zjistit co nejvíce podnětů, které ovlivňují ukončení jejich profese, právě od osob v evidenci, které ukončily nebo přerušily činnost pěstounů na přechodnou dobu.

4.1 Výzkumné cíle

Cílem bakalářské práce je zjistit, zda existuje souvislost mezi ukončením či přerušením profese pěstounů na přechodnou dobu a předávacím procesem dítěte, zda pěstouni na přechodnou dobu detekují nějaká úskalí v souvislosti s předávacím procesem a zda by se případným zjištěným úskalím dalo předejít. Byla bych ráda, kdyby z mého výzkumu vzešly podněty pro metodická doporučení, co je možné změnit, případně jak ošetřit vše související s předávacím procesem dítěte. Výsledky výzkumu mé bakalářské práce bych ráda použila následně v diplomové práci, která by byla

zaměřena na metodické doporučení pro proces předávání dítěte v PPPD do následné péče.

V bakalářské práci je použita kvantitativní strategie výzkumu, metoda dotazování, konkrétně dotazníkové šetření, kde budou prezentovány zkušenosti a postoje pěstounů na přechodnou dobu, kteří svoji činnost ukončili nebo přerušili.

4.2 Respondenti

Cílovou skupinou mého výzkumu jsou pěstouni na přechodnou dobu v Olomouckém kraji, kteří svoji činnost ukončili či přerušili. Krajský úřad Olomouckého kraje vede statistiky pěstounů na přechodnou dobu (osob v evidenci). Statistiky obsahují osoby v evidenci, které aktuálně pečují o dítě či čekají na převzetí dítěte, osoby v evidenci, které čerpají „dovolenou“ po předání dítěte a osoby v evidenci jež přerušily a ukončily činnost pěstounské péče na přechodnou dobu. Právě na poslední dvě zmíněné cílové skupiny byl výzkum zaměřen.

Respondenty jsem kontaktovala zprostředkovaně přes pracoviště pro náhradní rodinnou péči Krajského úřadu Olomouckého kraje, odboru sociálních věcí, oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Pracoviště rozeslalo můj e-mail žádostí a odkazem na dotazník všem pěstounům na přechodnou dobu, kteří ukončili nebo přerušili svoji činnost. Abych zachovala diskrétnost respondentů, využila jsem programu Survio, který zcela umožňuje zajistit jejich anonymitu. Identita pěstounů přede mnou jako výzkumníci zůstala tímto způsobem zcela skryta.

4.3 Statistické údaje osob v evidenci

Vzhledem k tomu, že jsem si za cílovou skupinu své bakalářské práce vybrala pěstouny na přechodnou dobu v Olomouckém kraji, oslovila jsem Krajský úřad Olomouckého kraje, kde jsem získala statistiku osob v evidenci od roku 2013, kdy vzešla v platnost novelizace zákona SPOD, která upravuje legislativu pěstounské péče na přechodnou dobu, jak bylo uvedeno v teoretické části práce.

Statistika uvádí, že od roku 2013 bylo v Olomouckém kraji evidováno 49 pěstounů na přechodnou dobu. Do konce února 2023 svoji činnost ukončilo 18 z nich. Samostatné statistické údaje, které by poukazovaly na to, kolik z přechodných pěstounů na přechodnou dobu svoji činnost přerušilo a pak se k činnosti vrátili nebo ji ukončili nebylo možné od krajského úřadu získat. Pracovnice krajského úřadu, která zajišťuje agendu osob v evidenci, mi sdělila, že samostatné údaje pěstounů na přechodnou dobu, kteří svoji činnost přerušili se neevidují (osobní konzultace s Mgr. Andreou Jelínkovou, sociální pracovnící odboru sociálních věcí Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 2. 2. 2023).

4.4 Výzkumné otázky

První výzkumná otázka zní: **Detekují osoby v evidenci v souvislosti s předávacím procesem dítěte nějaká úskalí a pokud ano, tak jaká?**

Odpověď na tuto otázku poskytne v dotazníku otázka číslo 5 a 15. Otázka je vyvozená z cíle práce a opírá se o teoretickou část. V teoretické části práce byl představen předávací proces dítěte, který pěstouni opakovaně zažívají, vždy když dítě odchází z jejich péče do následné péče. Cílem bylo zjistit, nakolik náročnou je tato fáze PPPD pro osoby v evidenci, zda pěstouni

na přechodnou dobu detekují nějaká úskalí a případně zjistit konkrétní úskalí, která prožívají.

Druhá výzkumná otázka zní: **Dalo by se případným úskalím nějak předejít?**

Odpověď na tuto výzkumnou otázku poskytnete v dotazníku otázka číslo 11, 12 a 14. Cílem otázky je zjistit, zda pěstouni na přechodnou dobu mají či znají nástroje, jak případným úskalím předcházet. Odpovědi na tuto otázku by mohly poskytnout metodickou podporu nejen samotným pěstounům na přechodnou dobu během výkonu jejich profese, ale i spolupracujícím odborníkům.

Třetí výzkumná otázka zní: **Existuje souvislost mezi ukončením profese pěstounů na přechodnou dobu a předávacím procesem?**

Odpověď na třetí výzkumnou otázku nám poskytnete v dotazníku otázka číslo 1 a otázka číslo 2 a 13. Právě tato otázka je hlavním cílem výzkumu. Ze své praxe vím, že předávací proces je pro pěstouny náročnou fází profese. Zajímalo mě, zda tento proces byl tím důvodem, proč se pěstouni na přechodnou dobu rozhodli svoji činnost ukončit či přerušit.

4. 4 Operacionalizace

Operacionalizace představuje postupnou strukturalizaci, dekompozici, desagregaci problému s ohledem na cíle a praktickou využitelnost zjištěných výsledků. Zkoumaný problém potřebujeme postupně rozkládat na jeho jednotlivé, stále konkrétnější stránky, jež jsou pro jeho praktické řešení podstatné (Foret, M. & Melas, D., 2020, s. 32).

Z výzkumných otázek budou stanovené parametry, na základě, kterých budou výsledky šetření posuzovány.

Pro výzkumnou otázku: *Detekují osoby v evidenci v souvislosti s předávacím procesem dítěte nějaká úskalí a zda ano, tak jaká*, budu klást otázky tak, aby z odpovědí bylo jasné, že pěstouni na přechodnou dobu během výkonu své práce pocítovali či nepocítovali úskalí. Pokud pěstouni na přechodnou dobu nedetekovali žádná úskalí spojená s předávacím procesem dítěte v pěstounské péči, bude jasné, že předávací proces nebyl tím důvodem, proč k ukončení či přerušení činnosti pěstounské péče na přechodnou dobu dospěli.

Další výzkumná otázka: *Dalo by se případným úskalím nějak předejít?* bude sloužit jako podklad k případné metodice a vyhodnocení otázky bude mít tedy praktické využití. Bude zjištěno, zda osoby v evidenci, které vnímaly nějaká úskalí, vědí, jak by se případným úskalím dalo předejít.

Vyhodnocení výzkumné otázky: *Existuje souvislost mezi ukončením profese pěstounů na přechodnou dobu a předávacím procesem?* Z otázky č. 13 by mělo jednoznačně vyplynout, zda za rozhodnutím ukončit či přerušit činnost PPPD byl předávací proces.

4.5 Výsledky výzkumu a vyhodnocení dat

Oslovených respondentů k mému výzkumu bylo 18. Všechny e-mailem kontaktovala pracovnice Krajského úřadu Olomouckého kraje, která rozeslala respondentům můj e-mail (Příloha č. 1). Dotazník vyplnilo 6 respondentů. Domnívám se, že ukončení či přerušování pěstounské péče na přechodnou dobu je extrémně citlivé téma a také s ohledem na to se 12 respondentů nechtělo výzkumu zúčastnit. Respondentů bylo málo a jejich dostupnost tak, aby byla zachována jejich anonymita, byla z toho důvodu nízká. Odpovědi třetiny oslovených respondentů nabízejí zajímavé výsledky, ze kterých lze získat odpovědi na výzkumné otázky.

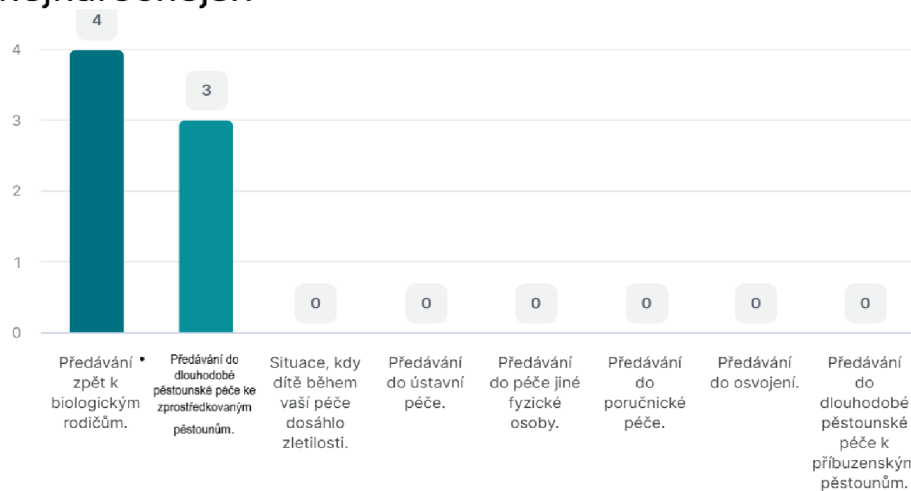
Pro vytvoření závěru z mého průzkumu jsem využila analýzu a syntézu dat z odpovědí respondentů. Program Survio (www.survio.com) umožňuje vytváření grafů a tabulek. Využila jsem tedy možnosti zmíněného programu a všechny tabulky a grafy jsem vytvořila v programu Survio.

Výzkumná otázka č. 1: **Detekují osoby v evidenci v souvislosti s předávacím procesem dítěte nějaká úskalí a pokud ano, tak jaká?**

Klíčem k této otázce byly odpovědi v dotazníku v otázce č. 5 a 15.

Graf č. 1.

5. Po ukončení PPPD jsou děti přemísťovány do různých prostředí. Které z nich pro Vás bylo nejnáročnější?

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 1

15. Vnímali jste během předávacího procesu nějaká úskalí? Bylo něco, co Vás během předávacího procesu zaskočilo, co Vás nepříjemně překvapilo, něco co Vás trápilo a nešlo to změnit či ovlivnit?

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Tzv. podraz jedné ze zúčastněných stran, doprovodka	1	
Předávání do bio rodiny, kde se dítě vrátit nemělo.	1	
Opilý otec při přebírání dcery do své péče.	1	
Neustále do předávání zasahovali rodiče dítěte, vynucovali si kontakty i přes to, že dítě bylo totálně rozhozené a traumatizované. Nikdo mi nepomohl, dítě se předalo špatně a prožívalo trauma v nové rodině. Nic horšího dítěti nemůžu udělat, bylo to naprosté selhání moje, týmu, Ospod, KU a doprovodky. Zůstalo to ve mě, takto dítě předávat se nemá, příště to nedopustím. Tým musí více spolupracovat, poslouchat nás pěstouny v tom co jim sdělujeme, jak vnímáme pocity dítěte a jeho reakce.	1	
Nejistota, zda biologický rodič dostojí svým závazkům vůči svému dítěti.	1	
Krátká doba na regeneraci po předání dítěte... špatná spolupráce s krajským úřadem Olomouc...	1	

Zdroj: vlastní zpracování

Závěr: Z výsledků otázky č. 5 vyplývá, že pro dvě třetiny účastníků průzkumu je nejnáročnější fází předávání zpět k biologickým rodičům a pro polovinu odpovídajících je to předávání do dlouhodobé pěstounské péče ke zprostředkovaným pěstounům.

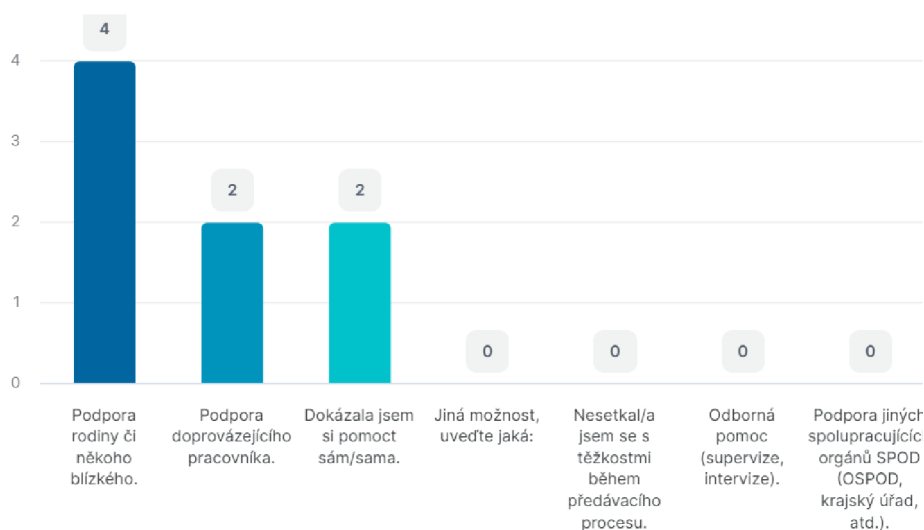
Na základě mého průzkumu jsem z otázky č. 15 zjistila, že polovina odpovídajících respondentů mého výzkumu vnímá zaangažované orgány SPOD v nějakém ohledu jako problematické z hlediska komunikace, řízení předávacího procesu a následné péče. Dvě třetiny respondentů detekují jako další úskalí při předávacím procesu spolupráci s biologickou rodinou svěřeného dítěte.

Výzkumná otázka č. 2: **Dalo by se případným úskalím předejít?**

Klíčem k této otázce byly odpovědi v dotazníku v otázce č. 11, 12 a 14.

Graf č. 2

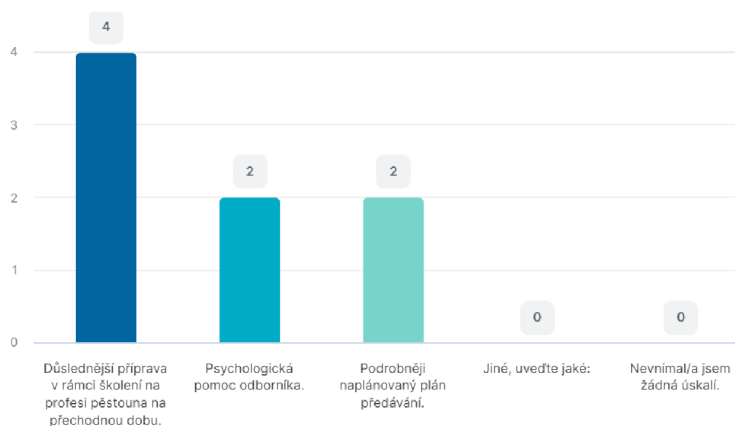
11. Co Vám nejvíce pomohlo překonat případné těžkosti během předávacího procesu, kdy dítě odchází z Vaší péče do následné péče?

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 3

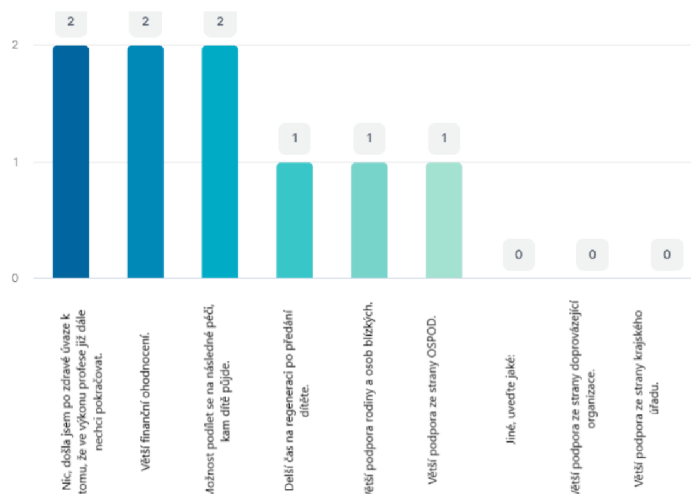
12. Co by Vám pomohlo se předem připravit na úskalí, která vyvstala během předávacího procesu, kdy dítě odchází z Vaší péče do následné péče?

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 4

14. Co by Vám pomohlo, abyste ve výkonu profese pěstounské péče na přechodnou dobu plynule pokračovali?

Zdroj: vlastní zpracování

Závěr: Můj průzkum ukázal, že dvě třetiny účastníků průzkumu by v rámci prevence problémů s předávacím procesem potřebovaly důslednější přípravu v rámci školení pěstounů na přechodnou dobu a třetině respondentů by pomohla psychologická pomoc odborníka a podrobnější plán předávání.

Nicméně z doplňujících otázek jsem zjistila, že všichni účastníci výzkumu shodně uvedli, že byli před zařazením do evidence osob i během provázení na předávací proces vyškoleni a všichni přípravu hodnotili na škále od jedné do pěti v rozmezí 1 až 3, tedy jako výbornou až dobrou.

Dvěma třetinám respondentů pomohla při překonávání úskalí s předáváním rodina či někdy blízký a třetině poskytl podporu doprovázející pracovník.

Pro třetinu respondentů by pro rozhodnutí pokračovat po problémech s předávacím procesem v profesi PPPD, bylo rozhodující větší finanční ohodnocení a možnost podílet se na následné péči o svěřené dítě. Třetina účastníků průzkumu dospěla k rozhodnutí o ukončení výkonu PPPD po zdravé úvaze, nic by jim dle jejich vyjádření nepomohlo se rozhodnout jinak.

Výzkumná otázka č. 3: **Existuje souvislost mezi ukončením profese pěstounů na přechodnou dobu a předávacím procesem?** Klíčem k této otázce byly odpovědi v dotazníku v otázce č. 2 a 13.

Tabulka č. 2

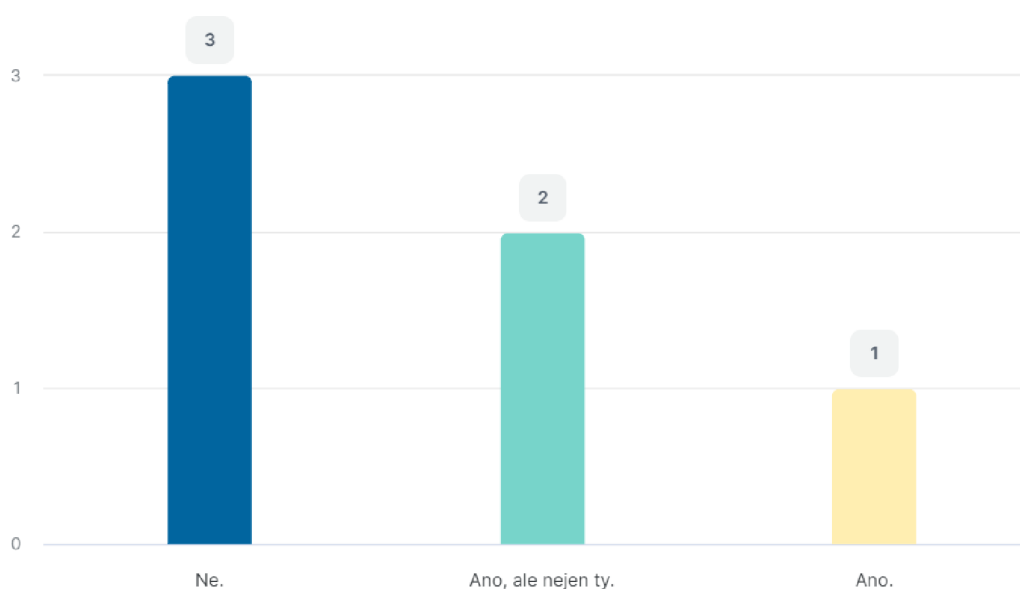
2. Která z fází pěstounské péče na přechodnou dobu pro Vás byla nejnáročnější?

ODPOVĚĎ	RESPONZÍ	PODÍL
Předávání dítěte do následné péče	5	83.3%
Přijetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu.	1	16.7%
Pohotovost dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu (doba, kdy Vám skončilo období regenerace a čekáte na to, až Vám bude dítě svěřeno).	1	16.7%
Regenerace osob v evidenci po předání dítěte	0	0%
Průběh pěstounské péče na přechodnou dobu	0	0%

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 5

13. Byly důvodem přerušení či ukončení výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu z Vaší strany potíže či Vaše negativní zážitky spojené s procesem předávání dítěte?

Zdroj: vlastní zpracování

Při analýze získaných dat od osob v evidenci jsem zjistila, že pět ze šesti odpovídajících uvedlo, že nejnáročnější fází pěstounské péče na přechodnou dobu je předávání dítěte do následné péče. Nicméně negativní zážitky spojené s procesem předávání dítěte jsou důvodem pro přerušení či ukončení výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu pouze pro polovinu dotázaných.

Z průzkumu vyplynulo, že mezi hlavní důvody pro ukončení či přerušení pěstounské péče na přechodnou dobu patří změna pěstounské péče na přechodnou dobu na dlouhodobou pěstounskou péči a zdravotní stav rodinného příslušníka.

5. Diskuse

Téma bakalářské práce jsem si zvolila, protože je mi velice blízké a vnímám, že pěstounů na přechodnou dobu je minimálně v Olomouckém kraji nedostatek. Domnívala jsem se, že to, že pěstouni na přechodnou dobu svoji činnost ukončí nebo přeruší, je špatné. Je potřeba pěstouny na přechodnou dobu podpořit a nastavit jim vyhovující podmínky tak, aby činnost nekončili či nepřerušovali. Během psaní a probíhajícího výzkumu jsem však dospěla k tomu, že je dobré znát své hranice a možná spousta pěstounů činnost pěstounské péče na přechodnou dobu ukončila či přerušila po zdravé úvaze s ohledem na svoji aktuální situaci, což vnímám jako zdravé rozhodnutí. Překvapilo mě, že tento aspekt jsem na začátku psaní práce vůbec nebrala v potaz.

Opět jsem se utvrdila v tom, že profese pěstouna na přechodnou dobu je spíš posláním než profesí. Je to práce náročná, ale velice záslužná a důležitá.

Při vyhodnocování dotazníku jsem si uvědomila, že jsem se nechala zlákat profesní zvědavostí a některé otázky v dotazníku nemají přímou vazbu na výzkumné otázky. Výstupy výzkumu jsou limitované malým počtem respondentů.

Uvědomila jsem si, že se respondenti do výzkumu možná nechtěli zapojit proto, že jim žádost o vyplnění dotazníku přišla z Krajského úřadu, se kterým řešili v minulosti nepříjemnosti. Jeden z odpovídajících respondentů uvedl, že jako úskalí při výkonu PPPD byla právě špatná spolupráce s Krajským úřadem. S ohledem na tuto skutečnost jsem neměla a nemohla mít toto ošetřeno.

Ze zodpovězených dotazníků jsem vyzorovala, že velká část pěstounů na přechodnou dobu by preferovala, kdyby se dítě z jejich péče nevracelo zpátky do biologické rodiny. Pro velkou část pěstounů na přechodnou dobu je tato fáze výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu náročná a rádi by se podíleli na tom, kam bude dítě z jejich péče umístěno. K náročnosti profese však vnímám, že takovéto pravomoci by pěstounům na přechodnou dobu jejich práci ještě ztížilo. Poslání pěstouna na přechodnou dobu je už tak emočně náročné, že řešit dilemata následné péče by jim pouze emočně přitížilo. Je možné, že by pak dlouho po předání dítěte mysleli na to, zda se díky jeho rozhodnutí dítěti nedaří špatně, zda neměli vybrat jiné vhodné pečovatele o dítě, o které sami nějakou dobu pečovali. Je velmi důležité znát pohled na věc pěstouna, ale zodpovědnost je nezbytné ponechat na kolizním opatrovníkovi, který dítě u soudního řízení zastupuje, a především na rozhodnutí soudu. Vnímám, že zásadní je, aby se pěstoun na přechodnou dobu mohl k následné péči vyjádřit, ale věděl, že rozhodnutí není na jeho zodpovědnosti, byť to tak často vnímá. Vzhledem k tomu, že já sama jsem klíčovou sociální pracovnící v doprovázející organizaci a jsem opakovaně přítomna jak při prvním kontaktu osob v evidenci s dítětem, tak při průběhu adaptace dítěte na novou situaci, a především při navazování vztahu dítěte s pěstouny na přechodnou dobu a jejich rodinných příslušníků a postupném navazování důvěry, vnímám tak většinou velkou citovou angažovanost pěstounů na přechodnou dobu. Ze spolupráce s osobami pečujícími během předávacího procesu jsem vyzorovala často se opakující obavy a úskalí:

- budu schopen odpoutat se od dítěte, o které jsem pečoval?
- budu mít informace o dítěti i po předání do následné péče?

- budou se nové pečující osoby chovat k dítěti s láskou a pečovat o něj hezky?
- bude se mít dítě tak dobře jako v mé péči?
- bude dítěti zachován životní standard u následných osob pečujících, tak jako v mé péči?

Během studování odborných příspěvků, článků a různých metodik mě překvapilo, jak metodické postupy různých krajů jsou odlišné. Pro pěstouny na přechodnou dobu to pak může být matoucí, když přebírají či předávají dítě z jiného než Olomouckého kraje. Vnímám jako důležité mít oporu v metodickém doporučení, zároveň s tím je zapotřebí každou situaci vyhodnotit individuálně, dle zájmu a potřeb dítěte a možností následné péče.

Závěr

Tématem bakalářské práce byl předávací proces dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu. Práce byla rozdělena na dvě části, část teoretickou a část empirickou, která obsahovala i část metodologickou.

Bylo důležité zvolit si takové téma, které mě bude zajímat a výzkum bude pro mě samotnou užitečný, což téma pěstounů na přechodnou dobu bylo a je. Práci pěstounů na přechodnou dobu vnímám jako velice užitečnou a potřebnou a ráda bych přispěla k nastavení vhodných podmínek pro osoby v evidenci tak, aby byla pěstounská péče na přechodnou dobu co nejlépe ošetřena.

V teoretické části jsem se zaměřila na představení forem náhradní rodinné péče tak, aby byly patrné rozdíly mezi různými formami. Během psaní mé práce a studování odborných materiálů, a to především metodik pěstounské péče na přechodnou dobu, jsem byla překvapená z toho, že se Metodiky PPPD různí a může tak docházet ke znejišťování osoby v evidenci, ale i případných potenciálních žadatelů. Z teoretické části práce pak vzešly výzkumné otázky, které souvisely s předávacím procesem na pěstounskou péči na přechodnou dobu.

V empirické části jsem uvedla i statistické údaje, které mě překvapily. Domnívala jsem se, že osob v evidenci bude od roku 2013 mnohem více, než zněla informace z Krajského úřadu Olomouckého kraje. Výzkum jsem prováděla anonymní dotazníkovou formou a v období výzkumu jsem napjatě sledovala můj dotazník, který byl online a průběžně z něj jsem si prozatímně vyvozovala závěry. I když se třetina zodpovězených dotazníků může zdát poměrně malá, výsledky se mi jevily relevantní a dal se z nich vyvodit závěr.

Opět jsem se utvrdila v tom, jak je profese osob v evidenci nesmírně emočně náročná a co všechno osoby v evidenci prožívají.

Výzkumem a sepsáním bakalářské práce mé zkoumání toho, co prožívají osoby v evidenci nekončí.

Seznam použitých zdrojů

Brisch, K. H. (2011). *Poruchy vztahové vazby. Od teorie k terapii*. Praha: Portál.

Foret, M. & Melas, D. (2020). *Marketingový výzkum v udržitelném marketingovém managementu*. Praha: Grada.

Golding, S. K. (2013). *Nurturing Attachments Training Resource*. London: Jessica Kingslay Publishers.

Hughes, D. (2017). *Budování citového pouta*. Praha: Institut fyziologické socializace.

Jochmannová, L. (2021). *Trauma u dětí. Kategorie, projevy a specifika odborné péče*. Praha: Grada.

Langmeier, J., Matějček, Z. (2011) *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum.

Levine A. & Heller, R. (2019). *Citové pouto*. Praha: Synergie.

Levine, A. & Frederik, A. (2011). *Probouzení tygra. Léčení traumatu*. Praha: Maitrea a.s.

Macela, M. et al. (2015). *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. Praha: Wolters Kluwer.

Matějček, Z. (1999). *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál.

MPSV. Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu. 2013 [cit. 28.3.2023]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536

MPSV. Roční výkaz o výkonu sociálně právní ochrany dětí. 2012 [cit. 31.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statistiky-1> MPSV. Roční výkaz o výkonu sociálně právní ochrany dětí. 2013 [cit. 31.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statistiky-1> MPSV. Roční výkaz o výkonu sociálně

právní ochrany dětí. 2014 [cit. 31.3.2021]. Dostupné z:
<https://www.mpsv.cz/statistiky-1>

MPSV. *Stanovisko MPSV k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu (PPPD) za trvání mimořádných opatření.* 2020 [cit. 28.3.2023]. Dostupné z:
https://www.mpsv.cz/documents/20142/1443715/MPSV-2020_68116-250_Vyjadreni_18_3_k_vykonu_PPPD_fin.pdf/f1d9026e-18a8-4e04-5ac9-a3a0a350ed51

MPSV. *Novela zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD a souvisejících předpisů (zákon č. 363/2021 Sb.). Náhradní rodinná péče.* 2022 [cit. 28.3.2023]. Dostupné z:
https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Prezentace_novela_Nahradni_rodinna_pece.pdf/c9d34b0f-ef9d-9ea8-a97c-ccc808a26895

MPSV. *Jak na pěstounskou péči na přechodnou dobu.* 2009 [cit. 28.3.2023]. Dostupné z: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/pestounska-pece-na-prechodnou-dobu%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/pestounska-pece-na-prechodnou-dobu%20(2).pdf)

MPSV. *Odměna pěstouna.* 2023. [cit. 28.3.2023]. Dostupné z:
<https://www.mpsv.cz/-/odmena-pestouna>

MPSV. *Legislativa a systém sociálně-právní ochrany.* 2023. [cit. 28.3.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany>

MPSV. *Právní principy vztahující se k otázce předávání dítěte z PPPD do péče jiné fyzické osoby, která by měla převzít dlouhodobou péči o toto dítě.* 2018. [cit. 28.3.2023]. Dostupné z:
https://www.spojmk.cz/webfiles/mpsv_pppd_predavani.pdf

MPSV. *Pěstounství je profese.* 2015. [cit. 28.3.2023]. Dostupné z:
https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Pestounstvi_profese_archiv.pdf/05050b43-98a8-c396-7195-c2134e972f47

Metodika doprovázení v Královohradeckém kraji. 2021. Autorky: Mgr. Radka Šuplerová, Mgr. Andrea Škorpíková

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. (2015). *Pěstounství je profese.* Účelová neperiodická publikace.

MPSV. *Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu.* 2013, [cit. 28. 3. 2023]. Dostupné z:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536d

Náruč dětem (2023). *Poslání organizace*. Dostupné 28. 3. 2023 z <http://narucdetem.cz/>

Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.

Pazlarová, H. (2016). *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál.

Pěstounská péče na přechodnou dobu – doporučený postup. 2018. Krajský úřad olomouckého kraj, odbor sociálních věcí, oddělení sociálně- právní ochrany

Rozum a cit (2023). *Podpořte pěstounskou péči na přechodnou dobu*. Dostupné 28. 3. 2023 z <http://www.pestouni-rac.cz/stranka/podporte-pestounkou-peci-na-prechodnou-dobu/>

Tomeš, I. (2012). *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál.

Zezulová, D. (2012). *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál.

Zákon č. 359/1999 Sb., zákon o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Seznam zkratk

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dětí

KÚ – Krajský úřad

IPOD – Individuální plán ochrany dítěte

PPPD – Pěstoun na přechodnou dobu

SPOD – Sociálně právní ochrana dětí

SB. – Sbírka

OZ – Občanský zákoník

Seznam obrázků

Obrázek č. 1. – rozdělení forem náhradní rodinné péče v České republice

Obrázek č. 2. – fáze pěstounské péče na přechodnou dobu

Obrázek č. 3.- možnosti předávání pěstounské péče na přechodnou dobu

Seznam grafů

Graf č. 1. – Otázka v dotazníku č. 5

Graf č. 2. – Otázka v dotazníku č. 11

Graf č. 3. – Otázka v dotazníku č. 12

Graf č. 4. – Otázka v dotazníku č. 14

Graf č. 5. – Otázka v dotazníku č. 13

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Otázka v dotazníku č. 15

Tabulka č. 2 – Otázka v dotazníku č. 2

Příloha č. 1 Oslovení respondentů

Vážení pěstouni na přechodnou dobu,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který bude sloužit jako podklad pro výzkum mé bakalářské práce. Cílem bakalářské práce je zjistit, zda existuje souvislost mezi ukončením či přerušением profese pěstounů na přechodnou dobu a předávacím procesem dítěte, zda pěstouni na přechodnou dobu pociťují nějaká úskalí v souvislosti s předávacím procesem a zda by se případným zjištěným úskalím dalo předejít.

Jmenuji se Gabriela Zajíčková, jsem studentkou 3.ročníku oboru Sociální práce na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Již osmým rokem pracuji v doprovázející organizaci, kde doprovázím pěstounské rodiny a spolupracuji tedy i s pěstouny na přechodnou dobu. Pěstounství na přechodnou dobu mě velice zajímá a ráda bych přispěla k tomu, aby náročné poslání pěstounů na přechodnou dobu bylo co nejlépe ošetřeno. Dle mého názoru je profese pěstouna/pěstounky na přechodnou dobu velice záslužnou a náročnou profesí.

S ohledem zachování Vaší anonymity a vytvoření bezpečného prostoru pro sdílení i případných méně příjemných zkušeností, Vás prosím o vyplnění anonymního dotazníku. Posílám odkaz, kde je zmíněný dotazník. V případě jakýchkoliv nejasností mě neváhejte kontaktovat na telefonu 731186322 nebo e-mailu: gabriela.zajickova@narucdetem.cz.

Odkaz na dotazník:

<https://www.surveio.com/survey/d/O2G7M9U9D1Q7L6I4H>

Děkuji Vám za Váš čas, ochotu a pomoc s vyplněním dotazníku.

Gabriela Zajíčková

tel: 731 186 322

e-mail: gabriela.zajickova@narucdetem.cz

Příloha č. 2. Dotazník

Dotazník:

- 1. Kolikrát jste zažili předávací proces, kdy dítě/děti odchází z Vaší péče dál?**
(V případě, že jste si nechali dítě v dlouhodobé pěstounské péči a ukončili nebo přerušili činnost pěstounské péče na přechodnou dobu, tak i to zohledněte jako předávací proces.)
- 2. Která z fází pěstounské péče na přechodnou dobu pro Vás byla nejnáročnější?**
 - Pohotovost dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu (doba, kdy Vám skončilo období regenerace a čekáte na to, až Vám bude dítě svěřeno).
 - Přijetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu.
 - Průběh pěstounské péče na přechodnou dobu
 - Předávání dítěte do následné péče
 - Regenerace osob v evidenci po předání dítěte
- 3. Pěstounskou péči na přechodnou dobu nyní nevykonáváte. Ukončili jste ji nebo přerušili?**
 - Ukončil/a jsem činnost pěstounské péče na přechodnou dobu.
 - Přerušil/a jsem činnost pěstounské péče na přechodnou dobu.
- 4. Jaké byly důvody k ukončení či přerušení pěstounské péče na přechodnou dobu?**
 - Váš věk.
 - Vaše rodinná situace.
 - Váš zdravotní stav.
 - Zdravotní stav rodinného příslušníka či někoho blízkého.
 - Náročná komunikace s orgány SPOD a jinými organizacemi.
 - Dlouhodobost profese.
 - Změna z PPPD na dlouhodobou pěstounskou péči či adopci.
 - Nedostatečné finanční ohodnocení PPPD.
 - Náročnost profese PPPD.
 - Náročnost předávacího procesu, kdy dítě odchází od pěstouna na přechodnou dobu do následné péče.
 - Nedostatek regenerace po předání dítěte.
 - Jiné, uveďte jaké:
- 5. Po ukončení PPPD jsou děti přemísťovány do různých prostředí. Které z nich pro Vás bylo nejnáročnější?** (Je několik možností, kam může dítě z Vaší péče nadále pokračovat. Zkuste se zamyslet nad

všemi předávacími procesy u všech dětí, o které jste pečovali v pěstounské péči na přechodnou dobu, a porovnejte a reflektujte, který byl pro Vás nenáročnější. Je samozřejmé, že předávací proces ovlivňují i další faktory, jako je osobnost následné pečující osoby, prostředí atd.. Jde však o to, zda předávání do určité formy následné péče bylo pro Vás nejnáročnější.)

- Předávání zpět k biologickým rodičům.
- Předávání do dlouhodobé pěstounské péče ke zprostředkovaným pěstounům.
- Předávání do dlouhodobé pěstounské péče k příbuzenským pěstounům.
- Předávání do osvojení.
- Předávání do poručnícké péče.
- Předávání do péče jiné fyzické osoby.
- Předávání do ústavní péče.
- Situace, kdy dítě během vaší péče dosáhlo zletilosti.

6. V případě, že jste pěstounskou péči na přechodnou dobu přerušili či ukončili, za jakých okolností jste se k činnosti vrátili či plánujete vrátit? (V případě, že jste činnost pěstounské péče na přechodnou dobu přerušili, je možné ji po nějaké době začít opět aktivně vykonávat. Vy, kteří jste činnost pěstounské péče na přechodnou dobu ukončili s tím, že v ní již nebudete dále více pokračovat, jste mohli situaci přehodnotit a po nějaké době se opět stát pěstounem na přechodnou dobu. Zajímá mě, za jakých podmínek jste se do výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu vrátili, plánujete vrátit nebo zda se vrátit neplánujete.)

- Až se stabilizuje má rodinná situace.
- Až se zlepší můj zdravotní stav.
- Až se zlepší zdravotní stav rodinného příslušníka či osoby blízké.
- Až se zvýší finanční ohodnocení za výkon pěstounské péče na přechodnou dobu.
- Až se dostatečně zregeneruji.
- Neplánuji se vrátit zpět k výkonu profese.
- Jiné, uveďte jaké:

7. Byli jste před zařazením do evidence osob vykonávajících profesi pěstounské péče na přechodnou dobu na předávací proces, kdy dítě odchází z Vaší péče do následné péče, připravováni?

- Ano
- Ne

8. V případě, že jste byli připravováni, jak byste přípravu hodnotili?

- 1
- 2

- 3
- 4
- 5

9. **Byli jste během provázení na předávací proces, kdy dítě odchází z vaší péče do následné péče, připravování?** (Jedná se o tu fázi, kdy pečujete o dítě, spolupracujete s doprovázející organizací a chystáte se dítě předat do následné péče dál.)

- Ano
- Ne

10. **V případě, že jste byli během provázení na předávací proces, kdy dítě odchází z Vaší péče do následné péče, připravování, jak byste přípravu hodnotili?**

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

11. **Co Vám nejvíce pomohlo překonat případné těžkosti během předávacího procesu, kdy dítě odchází z Vaší péče do následné péče?** (Je možné, že jste během předávacího procesu narazili na těžkosti, které jste museli zvládnout. Co Vám v takové chvíli nejvíce pomohlo a bylo největší podporou?)

- Dokázala jsem si pomoci sám/sama.
- Podpora rodiny či někoho blízkého.
- Podpora doprovázejícího pracovníka.
- Podpora jiných spolupracujících orgánů SPOD (OSPOD, krajský úřad, atd.).
- Odborná pomoc (supervize, intervize).
- Nesetkal/a jsem se s těžkostmi během předávacího procesu.
- Jiná možnost, uveďte jaká:

12. **Co by Vám pomohlo se předem připravit na úskalí, která vyvstala během předávacího procesu, kdy dítě odchází z Vaší péče do následné péče?** (Pravděpodobně máte za sebou nejméně jednu zkušenost s předávacím procesem. Když víte, co předávací proces obnáší, dokážete vyhodnotit, co by Vám pomohlo připravit se na těžkosti, které jste možná prožívali?)

- Důslednější příprava v rámci školení na profesi pěstouna na přechodnou dobu.
- Podrobněji naplánovaný plán předávání.
- Psychologická pomoc odborníka.
- Nevnímal/a jsem žádná úskalí.

- Jiné, uveďte jaké:

13. Byly důvodem přerušení či ukončení výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu z Vaší strany potíže či Vaše negativní zážitky spojené s procesem předávání dítěte?

- Ano
- Ano, ale nejen ty
- Ne

14. Co by Vám pomohlo, abyste ve výkonu profese pěstounské péče na přechodnou dobu plynule pokračovali?

- Větší podpora ze strany OSPOD.
- Větší podpora ze strany krajského úřadu.
- Větší podpora ze strany doprovázející organizace.
- Větší podpora rodiny a osob blízkých.
- Delší čas na regeneraci po předání dítěte.
- Možnost podílet se na následné péči, kam dítě půjde.
- Větší finanční ohodnocení.
- Nic, došla jsem po zdravé úvaze k tomu, že ve výkonu profese již dále nechci pokračovat.
- Jiné, uveďte jaké:

15. Vnímali jste během předávacího procesu nějaká úskalí? Bylo něco, co Vás během předávacího procesu zaskočilo, co Vás nepříjemně překvapilo, něco, co Vás trápilo a nešlo to změnit či ovlivnit? (Napište, zda jste prožívali v souvislosti s předávacím procesem, kdy dítě/děti odcházely z Vaší péče dál nějaká úskalí, těžkosti. V případě, že jste žádné těžkosti neprožívali, napište, že jste se s žádnými úskalími neselekali.)

